

Jean-Baptiste Poquelin Molière

Umišljeni bolesnik

Komedija u tri čina

*S francuskog preveo
Iso Velikanović*

*Prijevod redigirao
Zvonimir Bulaja*

eLektire.skole.hr

Sadržaj

Prvi čin _____	4
Drugi čin _____	16
Treći čin _____	34
[Hrvatski prijevod završnog baleta] _	57
Rječnik _____	63

LICA

Argan, umišljeni bolesnik.

Béline, druga žena Arganova.

Angélique, kći Arganova, ljubeznica Cléantova.

Louison, mala kći Arganova, sestra Angéliquina.

Béralde, brat Arganov.

Cléante, ljubeznik Angéliquin.

Diafoirus, liječnik.

Thomas Diafoirus, njegov sin, zaljubljen u Angélique.

Purgon, liječnik Arganov.

Fleurant, ljekarnik.

Bonnefoi, notar.

Toinette, sluškinja.

Događa se u Parizu.

Prvi čin

Prvi prizor

Argan (*sjedi za stolom i na marke sračunava ljekarnikove račune.*) Tri i dva je pet, i pet je deset, i deset je dvadeset; tri i dva je pet. Onda: »dne dvadesetičetvrtoga, mali umilni, pripravni, razmekšavajući klistir, da umekša, ovlaži i osvježi gospodinu utrobu«. To mi se mili u gospodina Fleuranta, mojega ljekarnika, što su mu računi uvijek vrlo uljudni. »Utroba gospodinova, trideset soua«. Da; ali nije dovoljno, gospodine Fleurant, da budete uljudni; trebate biti i razboriti i ne guliti bolesnike. Trideset soua jedan klistir! Sluga sam pokoran, rekao sam vam već; u drugim ste mi ih računima računali samo dvadeset soua; a dvadeset soua u ljekarničkom jeziku znači deset soua. Evo ih, deset soua. »Onda, istoga dana, čišćenje, sastavljeno od dvostrukoga katolikon¹, rabarbare, ružičnoga meda i drugoga, po receptu, da izmete, ispere i iščisti gospodinu donji trbuh, trideset soua«. Ako dopuštate, deset soua. »Onda, istoga dana, navečer, uspavljivi napitak od jetrenjarkke, sastavljen da uspava gospodina, trideset i pet soua«. Na to se ne tužim, jer me je dobro uspavao. Deset, petnaest, šesnaest i sedamnaest soua šest deniera. »Onda, dne dvadesitipetoga, dobar lijek za pročišćenje i ojačanje, sastavljen od svježe metvice s levantinskom senom, po receptu gospodina Purgona, da gospodinu istjera i isprazni žuč, četiri franka«. A, gospodine Fleurant, vi se šalite: treba se slagati s bolesnicima. Gospodin vam Purgon nije propisao da metnete četiri franka. Izvolite, izvolite metnuti tri franka. Dvadeset i trideset soua. »Onda, istoga dana, napitak, da ublaži bol i da stegne, da bi gospodin otpočinuo, trideset soua.« Dobro, deset i petnaest soua. »Onda, dne dvadesetišestoga, klistir protiv nadimanja, da gospodinu rastjera vjetrove, trideset soua«. Deset soua, gospodine Fleurant. »Onda, klistir gospodinu, ponovo navečer, kao gore, trideset soua«. Gospodine Fleurant, deset soua. »Onda, dne dvadesetisedmoga, da se ubrza ispražnjivanje i da se gospodinu istjeraju loši sokovi, tri franka«. Dobro, dvadeset i trideset soua; vrlo se veselim, što ste razboriti. »Onda, dne dvadesetiosmoga, malo razbistrene i oslađene surutke, da se gospodinu ublaži, utiša, umjeri i osvježi krv, dvadeset soua«. Dobro, deset soua. »Onda, napitak za okrepu i obranu srca, sastavljen od dvadeset grama bezozara, limunova i mogranjeva sirupa i drugoga, po receptu, pet franaka«. A, gospodine Fleurant, izvolite polagano; ako budete postupali ovako, neće ljudi više htjeti bolovati: zadovoljite se s četiri franka; dvadeset i četrdeset soua. Tri i dva je pet, i pet je deset, i deset je dvadeset. Šezdeset i tri franka, četiri soua, šest deniera. Ovoga sam mjeseca uzeo dakle jedan, dva, tri, četiri, pet, šest, sedam, osam lijekova; i jedan, dva, tri, četiri, pet, šest, sedam, osam, devet, deset, jedanaest, dvanaest klistira; a prošloga je mjeseca bilo dvanaest lijekova i osam klistira. Ne čudim se što mi ovoga mjeseca nije onako dobro

---

¹ *katolikon* (grč.) – lijek koji liječi sve bolesti (u predznanstvenoj medicini); kod različitih je liječnika imao različiti sastav

kao prošloga. Kazat ću to gospodinu Purgonu, neka on to uredi. No, neka mi se ukloni sve ovo! (*Kad vidi da nitko ne dolazi i da u sobi nema nikoga od služinčadi.*) Nema nikoga! Govorio ja što mu drago, vazda mene ostavljaju sama; ničim se oni ne mogu zadržati ovdje. (*Pošto je pozvonio zvončetom, koje je na stolu.*) Ne čuju, a zvonce mi nije dosta glasno. Cincilin, cincilin, cincilin. Ništa. Cincilin, cincilin, cincilin. Gluhi su... Toinette! Cincilin, cincilin, cincilin. Baš kao i da ne zvonim. Gade, nevaljalice! Cincilin, cincilin, cincilin. Da pobjesnim! (*Ne zvoni više, nego više.*) Cincilin, cincilin, cincilin. Mrcino, vrazi te odnijeli! Zar se može siromah bolesnik ostaviti ovako sam samcat? Cincilin, cincilin, cincilin. To je jad! Cincilin, cincilin, cincilin. Ah, Bože moj, pustit će me da tu umrem. Cincilin, cincilin, cincilin.

Drugi prizor

Argan, Toinette.

Toinette (*ulazeći.*) Evo me.

Argan. Ah, gade, ah, mrcino!...

Toinette (*pričinja se da je udarila glavom.*) Vrag odnio vašu nestrpljivost! Toliko požurujete ljude da sam se udarila o brid na kapku.

Argan (*srdit.*) Ah, nevjero!...

Toinette (*prekida Argana.*) Ah!

Argan. Ima...

Toinette. Ah!

Argan. Ima jedan sat...

Toinette. Ah!

Argan. Kako si me ostavila...

Toinette. Ah!

Argan. Ta šuti, nevaljalice, da te izgrdim.

Toinette. Bogme još i to, sada, kad sam se...

Argan. Promuknuo sam vičući za tobom, mrcino.

Toinette. A ja sam radi vas razbila glavu: jedno vrijedi, što i drugo. Namirili smo se, ako vas je volja.

Argan. Šta, nevaljalice...

Toinette. Ako vi budete grdili, ja ću plakati.

Argan. Da mene ostavljaš, nevjero...

Toinette (*prekida opet Argana.*) Ah!

Argan. Gade, ti bi...

Toinette. Ah!

Argan. Ta zar da meni ne bude užitka, pa da ja ne grdim!

Toinette. Grdite do mile volje: meni je pravo.

Argan. Ti mene priječiš, gade, jer me prekidaš svaki čas.

Toinette. Ako vam je uživanje da grdite, treba da i ja uživam i da plačem: svakomu svoje, to nije odviše. Ah!

Argan. Pa hajde, kad ne može biti drugačije. Ukloni mi ovo, nevaljalice, ukloni mi ovo! (*Pošto je ustao.*) Je li dobro djelovao moj današnji klistir?

Toinette. Vaš klistir?

Argan. Da. Jesam li imao dosta žuči?

Toinette. Ja se bogme ne pletem u te stvari; neka gospodin Fleurant tura onamo nos, jer njemu je od toga i korist.

Argan. Neka mi se pripravi juha za drugi klistir što ga moram odmah uzeti.

Toinette. Taj tu gospodin Fleurant i gospodin Purgon svojski se podruguju vašemu tijelu; vi ste njima dobra krava muzara, a ja bih voljela zapitati ih od kakve vi bolesti bolujete, kad vas liječe tolikim lijecima.

Argan. Šuti, neznalice; nije tvoj posao da paziš na liječničke propise. Neka mi dođe kći moja Angélique: moram joj nešto kazati.

Toinette. Evo je, dolazi i sama; pogodila vam je misao.

Treći prizor

Argan, Angélique, Toinette.

Argan. Priđi, Angélique; ti dolaziš u pravi mah; želio sam govoriti s tobom.

Angélique. Pripravna sam evo da vas slušam.

Argan. Počekaš. (*Toinetti.*) Daj mi moj štap. Odmah ću se vratiti.

Toinette. Idite brže, gospodine, idite. Gospodin Fleurant zadaje nama poslova.

Četvrti prizor

Angélique, Toinette.

Angélique. Toinette!

Toinette. Šta je?

Angélique. Pogledaj me malo.

Toinette. Pa evo gledam vas.

Angélique. Toinette!

Toinette. No, šta je, Toinette?

Angélique. Zar ti ne pogađaš o čemu bih ja da govorim?

Toinette. Prilično slutim: o vašem mladom ljubezniku; jer od šest dana svi nam se razgovori navraćaju na njega; i vama nije dobro ako u svako doba ne govorite o njemu.

Angélique. Kad to znaš, zašto mi ti prva ne razgovaraš o njem, i zašto mi ne ušteđuješ muku da te ja guram na taj razgovor?

Toinette. Vi mi ne puštate vremena, a vaše je nastojanje toliko da ga je teško preteći.

Angélique. Priznajem ti da mi nikad ne dodijava razgovarati se s tobom o njemu, i srce mi sa žarom ulučuje svaki časak da se raskrije tebi. Ali reci mi, Toinette, osuđuješ li ti moju ljubav za njega?

Toinette. Ni na kraj pameti.

Angélique. Činim li krivo što se odajem tim slatkim čuvstvima?

Toinette. Ja to ne velim.

Angélique. I bi li ti htjela da ja budem beščuvstvena spram nježnoga uvjerenja o žarkoj ljubavi što ju on iskazuje meni?

Toinette. Ne dao Bog!

Angélique. Ded mi reci: ne razbiraš li i ti, kao i ja, u nenadanoj zgodi našega poznanstva nešto nebesko, neku sudbinu?

Toinette. Razbiram.

Angélique. Ne sudiš li ti da samo pošten čovjek može ovako istupiti na moju obranu, ako me i ne poznaje?

Toinette. Sudim.

Angélique. Da se ne može plemenitije postupati?

Toinette. Slažem se.

Angélique. I da je on to učinio od najmilije volje?

Toinette. I jest.

Angélique. Ne sudiš li ti, Toinette, da je on pristao čovjek?

Toinette. Svakako.

Angélique. Da je najljepšega lika na svijetu?

Toinette. Bez sumnje.

Angélique. Da mu i u razgovorima i u djelima ima nešto plemenito?

Toinette. To je zacijelo.

Angélique. Da se ne može čuti ništa strasnije od svega ovoga što mi on govori?

Toinette. Istina je.

Angélique. I da nema ničega mržega od stege, u kojoj me drže i koja priječi svaki saobraćaj slatkoj gorljivosti uzajamne ljubavi, što nam je udahnuju nebesa?

Toinette. Pravo velite.

Angélique. Ali misliš li ti, draga moja Toinette, da on mene toliko ljubi kako govori?

Toinette. Eh, eh, u tim stvarima treba malo paziti. Ljubavne grimase veoma nalikuju na istinu; a ja sam u tom vidjela velikih glumaca.

Angélique. Ah, Toinette, šta ti to govoriš? Oh, po onom, kako on govori, zar bi i moglo biti da mi ne kazuje istinu?

Toinette. Svakako ćete nabrzo biti obaviješteni o tom, i odluka njegova što vam je jučer javio, da vas kani zaprositi, brz je način da vas obavijesti govori li vam istinu ili ne govori. To će biti dobar dokaz.

Angélique. Ah, Toinette, ako me ovaj prevari, neću nikojemu čovjeku vjerovati, dokle god živim.

Toinette. Evo vam se vraća otac.

Peti prizor

Argan, Angélique, Toinette.

Argan. No dakle, kćeri moja, ja ću da ti reknem novost koju možda ne slutiš. Tebe prose da se udaš. Šta je to? Ti se smiješ? To je smiješno, je li, ta riječ o udaji? Mladim djevojkama nema ničega smješnijega. Ah, prirodno je, prirodno! Koliko vidim, kćeri moja, ne treba ni da pitam hoćeš li se ti udati.

Angélique. Ja moram, oče, sve činiti, što god se vama sviđa da mi zapovjedite.

Argan. Veselim se što imam ovako poslušnu kćer: stvar se je dakle dokončala i ja sam tebe obećao.

Angélique. Moja je dužnost, oče, da se slijepo pokoravam svakoj vašoj želji.

Argan. Moja žena, tvoja maćeha, željela je da ja tebe učinim redovnicom, a i tvoju malu sestru Louisonu; i vazda je prianjala s tim.

Toinette (*za sebe.*) Zna glupara zašto.

Argan. Nije nikako htjela da pristane na taj brak; ali ja sam nadvladao i dao sam riječ.

Angélique. Ah, oče, kako sam vam zahvalna za svu vašu dobrotu!

Toinette (*Arganu.*) Zaista vam vrlo hvalim za to; ovo vam je najpametnije djelo što ste učinili otkad živite.

Argan. Ja ga još nisam vidio; ali mi rekoše da ću biti jako zadovoljan, a i ti.

Angélique. Zacijelo, oče.

Argan. Šta, zar si ti njega vidjela?

Angélique. Kad me vaša privola ovlašćuje da vam smijem raskriti srce, neću se skanjivati reći vam da smo se slučajno upoznali prije šest dana, i da je prosidba, s kojom vam dođoše, posljedica one ljubavi s kojom se mi zavoljesmo čim smo se ugledali.

Argan. To mi nisu rekli: ali se jako veselim tomu, pa i bolje je kad je tako. Kažu, da je on visok, stasit mladić.

Angélique. Jest, oče.

Argan. Lijepa rasta.

Angélique. Nema sumnje.

Argan. Ugodan čovjek.

Angélique. Zacijelo.

Argan. Lijepa lica.

Angélique. Vrlo lijepa.

Argan. Pametan i dobra roda.

Angélique. Jošte kako.

Argan. Veoma čestit.

Angélique. Najčestitiji na svijetu.

Argan. Dobro govori latinski i grčki.

Angélique. To ja ne znam.

Argan. I za tri će dana biti promaknut za liječnika.

Angélique. On, oče?

Argan. Da, zar ti nije rekao?

Angélique. Nije zaista. Tko je vama rekao to?

Argan. Gospodin Purgon.

Angélique. Zar gospodin Purgon poznaje njega?

Argan. Koješta pitaš! Kako ga ne bi poznavao kad mu je to nećak.

Angélique. Cléante je nećak gospodinu Purgonu?

Argan. Kakav Cléante? Mi govorimo o onom za koga si ti zaprošena.

Angélique. Jest, da.

Argan. To je dakle nećak gospodina Purgona, sin njegova zeta liječnika Diafoirusa, a taj se sin zove Thomas Diafoirus, a ne zove se Cléante; i mi smo jutros ugovorili tu ženidbu, gospodin Purgon, gospodin Fleurant i ja; a sutra će mi toga zeta vjerenika dovesti njegov otac. Šta je? Sva si se zapanjila!

Angélique. Zato, oče, jer razbiram da ste vi govorili o jednom čovjeku, a ja sam mislila drugoga.

Toinette. Zar ste vi, gospodine, smislili takav smiješan plan? I sa svim imetkom što imate, vi bi udali kćer za liječnika?

Argan. Da. U što se ti pleteš, nevaljalice, bezobraznice ti?

Toinette. Za Boga miloga, polagano. Vi odmah udarate u pogrde. Zar mi ne možemo raspravljati bez žestine? Hajde da govorimo hladnokrvno. Molim vas, kakav je vama razlog za takvu udaju?

Argan. Moj je razlog, jer vidim da sam nemoćan i bolestan, pa bih da steknem zeta i rođake liječnike, da mi valjano pritiječu u pomoć protiv moje bolesti, da u porodici imam izvore lijecima koji mi trebaju, i da budem obaviješten o liječničkim mišljenjima i propisima.

Toinette. To je barem razlog, i užitak je kad se jedni s drugima ljubezno razumijevaju. Ali ruku na srce, gospodine: jeste li vi bolesni?

Argan. Šta, nevaljalice, da li sam bolestan! Da li sam bolestan, bezobraznice!

Toinette. Dobro dakle, gospodine, vi ste bolesni; ne svađajmo se o tom. Jest, vi ste vrlo bolesni, slažem se s tim, i bolesniji ste nego što i mislite. U tom smo se složili. Ali vaša kći treba poći za čovjeka zbog sebe same, pa kad nije bolesna, ne treba joj davati liječnika.

Argan. Ja njoj zbog sebe dajem liječnika, a kći koja je dobre prirode mora uživati kad se udaje za ono što koristi zdravlju njena oca.

Toinette. Vjere mi, gospodine, bi li vi da vam ja nešto posavjetujem?

Argan. Šta bi ti da posavjetuješ?

Toinette. Da i ne sanjate o toj udaji.

Argan. A zašto?

Toinette. Zato, jer vaša kći neće pristati nipošto na nju.

Argan. Ona neće pristati?

Toinette. Neće.

Argan. Moja kći?

Toinette. Vaša kći. Ona će vam reći da joj ne treba gospodin Diafoirus ni njegov sin Thomas Diafoirus, ni svi Diafoirusi na svijetu.

Argan. Ali meni trebaju, a osim toga je ta partija povoljnija nego što se i misli. Gospodinu Diafoirusu taj je sin jedini baštinik; štoviše, gospodin Purgon, koji nema žene ni djece, poklanja njemu sav svoj imutak za volju toj ženidbi; a gospodin je Purgon čovjek koji ima više od osam tisuća valjanih franaka godišnjega prihoda.

Toinette. Jamačno je mnogo svijeta poubijao kad se je tako obogatio!

Argan. Osam tisuća franaka godišnjega prihoda prilična je stvar, ako se i ne računa očev imutak.

Toinette. Sve je to, gospodine, lijepo i dobro; ali vam opet velim: savjetujem vam, među nama, da joj odaberete drugoga muža; nije ona stvorena da bude gospođa Diafoirus.

Argan. A ja hoću da tako bude.

Toinette. Eh, pi, nemojte tako govoriti.

Argan. Šta, da ja ne govorim tako?

Toinette. I nemojte.

Argan. A zašto ne bih govorio?

Toinette. Reći će svijet da ne znate šta govorite.

Argan. Neka svijet kaže što ga je volja; ali ja vama velim, ja hoću da ona održi riječ što sam ja zadao.

Toinette. Neće; znam pouzdano da neće učiniti.

Argan. Ja ću je već prisiliti.

Toinette. Neće ona to učiniti, velim vam.

Argan. Učinit će, jer ću je inače strpati u samostan.

Toinette. Vi?

Argan. Ja.

Toinette. Dobro!

Argan. Šta je dobro?

Toinette. Nećete vi nju strpati u samostan.

Argan. Ja nju neću strpati u samostan?

Toinette. Nećete.

Argan. Neću?

Toinette. Nećete.

Argan. Oho! To je smiješno! Neću svoju kćer strpati u samostan, ako me bude volja?

Toinette. Nećete, velim vam.

Argan. Tko će me spriječiti?

Toinette. Vi sami.

Argan. Ja?

Toinette. Jest. Srce vam neće dati.

Argan. Hoće.

Toinette. Šalite se.

Argan. Ne šalim se.

Toinette. Obuzet će vas očinska nježnost.

Argan. Neće me obuzeti.

Toinette. Jedna, dvije suzice i zagrljaj, dragi moj tatice, nježno izrečeno, to će biti dovoljno da vas gane.

Argan. Sve to neće koristiti.

Toinette. Hoće, hoće.

Argan. Velim ti, neću ja odustati.

Toinette. Koješta.

Argan. Ne valja govoriti: koješta.

Toinette. Bože moj, znam ja vas, vi ste po prirodi dobri.

Argan (*ražešćen.*) Nisam ja dobar, ja sam zao kad hoću.

Toinette. Polagano, gospodine. Vi ne mislite da ste bolesni.

Argan. Zapovijedam joj apsolutno, neka se pripravi da pođe za onoga koga ja velim.

Toinette. A ja njoj zabranjujem, da ne smije nikako.

Argan. Ta šta je ovo? I kakva je to drskost, da nevaljalica sluškinja ovako govori pred svojim gospodarom?

Toinette. Kad gospodar ne misli šta radi, razborita sluškinja ima pravo da ga uputi.

Argan (*vija Toinettu.*) Ah, bezobraznice, moram te ubiti.

Toinette (*izmiče Arganu i meće naslonjač između sebe i njega.*) Meni je dužnost da se protivim onomu što bi vas moglo obeščastiti.

Argan (*vija Toinettu sa štapom oko naslonjača.*) Hodi, hodi, da te naučim govoriti!

Toinette (*bježi na onu stranu gdje nije Argan.*) Ja nastojim, kako i moram, da vas odvratim od ludorije.

Argan (*isto onako.*) Gade!

Toinette (*isto onako.*) Ne, neću ja nikad pristati na tu udaju.

Argan (*isto onako.*) Obješenjakinjo!

Toinette (*isto onako.*) Ja neću da se ona uda za vašega Thomasa Diafoirusa.

Argan (*isto onako.*) Mrcino.

Toinette (*isto onako.*) A ona će više slušati mene nego vas.

Argan (*zastaje.*) Zar ti, Angélique, nećeš da mi uhvatiš tu nevaljalicu?

Angélique. Ta nemojte, oče, da se razbolite.

Argan (*Angéliqui.*) Ako mi ju ne uhvatiš, ja ću te prokleti.

Toinette (*odlazeći.*) A ja ću je razbaštiniti, ako bude slušala vas.

Argan (*svaljuje se u naslonjač.*) Ah, ah, iznemogao sam. To će me ubiti.

Šesti prizor

Béline, Argan.

Argan. Ah, žena moja, priđi!

Béline. Šta je tebi, jadni mužu moj?

Argan. Priteci mi u pomoć!

Béline. Šta je, sinko moj?

Argan. Draga moja!

Béline. Dragi moj!

Argan. Rasrdili su me.

Béline. Ah, moj jadni mužiću! A čime, prijatelju?

Argan. Tvoja nevaljalica Toinette obezobrazila je gore nego ikada.

Béline. Ta nemoj se uzrujavati!

Argan. Ona me je razbjesnila, draga moja.

Béline. Smiri se, sinko!

Argan. Cio je sat pobijala ono što ja kanim učiniti.

Béline. Ta mir, mir.

Argan. Dala se u bezobraštinu, te meni kazala da nisam bolestan.

Béline. To je bezočnica.

Argan. Ti znaš, srce moje, kako je.

Béline. Jest, srce moje, ona krivo čini.

Argan. Draga moja, ta će me nevaljalica natjerati u smrt.

Béline. Ah, ah!

Argan. Ona je kriva svoj mojoj žučljivosti.

Béline. Ne ljuti se toliko!

Argan. I ne znam koliko sam ti puta govorio da mi je otjeraš.

Béline. Za Boga, sinko, nema slugu ni sluškinja u kojih ne bi bilo pogrješaka. Moraju se pokadšto trpjeti loša njihova svojstva poradi dobrih. Ona je spretna, brižna, marljiva, a nadasve vjerna; a ti znaš da danas treba velike opreznosti kad se uzima služinčad. Hej, Toinette!

Sedmi prizor

Argan, Béline, Toinette.

Toinette. Izvolite, gospođo.

Béline. Zašto ti srdiš mojega muža?

Toinette (*slabunjavim glasom.*) Ja, gospođo? Ah, ne znam šta bi vi da mi reknete, a ja jedino nastojim da u svem ugađam gospodinu.

Argan. Ah, nevjero!

Toinette. Rekao nam je da hoće udati kćer za sina gospodina Diafoirusa i ja sam mu odgovorila da tu partiju smatram probitačnom za nju, ali mislim da bi bolje bilo turiti je u samostan.

Béline. U tom nema velika zla, i ja vidim da ona ima pravo.

Argan. Ah, draga moja, zar ti njoj vjeruješ! To je zlikovica; nagovorila mi je stotinu bezobraština.

Béline. Pa ja ti vjerujem, prijatelju. Ta snađi se. Slušaj, Toinette, ako ikad još rasrdiš mogega muža, ja ću te istjerati. Ded mi njegovu bundu i jastuke, da ga udesim u naslonjaču. Kakav si mi ti! Navuci valjano kapu sve do ušiju: ni od čega se ne rashlađuješ toliko kao kad udišeš zrak na uši.

Argan. Ah, draga moja, kako sam ti zahvalan za svu brigu što ju brineš o meni!

Béline (*namješta jastuke što meće oko Argana.*) Digni se, da to metnem pod tebe. Metnimo ovaj, da se nasloniš, a taj s druge sirane. Metnimo ovaj za tvoja leđa, a taj drugi da ti podrži glavu.

Toinette (*surovo mu meće jastuk na glavu.*) A ovaj, da vas čuva od večernje vlage.

Argan (*ustaje srdit i baca svoje jastuke za Toinettom, koja bježi.*) Ah, nevaljalice, ti bi da me ugušiš.

Osmi prizor

Argan, Béline.

Béline. Ah, ah! Šta li je to?

Argan (*svaljuje se na svoj naslonjač.*) Jaoh, jaoh, iznemogao sam.

Béline. Zašto se žestitiš tako? Ona je mislila da čini dobro.

Argan. Dragaa moja, ti ne znaš toj obješenjakinji pakost. Ah, sav sam izvan sebe od nje; i trebat će više nego osam lijekova i dvanaest klistira da se popravi sve to.

Béline. No, no, prijaško, umiri se malo.

Argan. Dragaa moja, ti si mi jedina utjeha.

Béline. Sinko moj jadni!

Argan. Da uznastojim priznati ljubav što mi ti iskazuješ, hoću, srce moje, kako sam ti rekao, da načinim oporuku.

Béline. Ah, prijatelju, molim te, nemojmo govoriti o tom: ne mogu otrpiti tu misao: čim se i spomene oporuka, drščem od boli.

Argan. Rekao sam ti da se o tom razgovoriš sa svojim notarom.

Béline. Eno ga unutra, ja sam ga pavela.

Argan. Zovni ga dakle neka uđe, dragaa moja.

Béline. Ah, prijatelju, tko ljubi muža, ne može misliti na sve to.

Deveti prizor

Bonnefoi, Béline, Argan.

Argan. Priđite, gospodine Bonnefoi, priđite! Izvolite sjesti. Žena mi je kazala, gospodine, da ste vi veoma čestit čovjek, a nadasve prijatelj njen i ja sam joj naredio da s vama govori o oporuci što bih je načinio.

Béline. Ah, ne volim ja govoriti o tim stvarima.

Bonnefoi. Ona mi je, gospodine, razložila vaše nakane, i što namjenjujete njoj; a ja vam o tom moram reći da vi svojom oporukom ne možete ništa dati ženi.

Argan. Ali zašto?

Bonnefoi. To brani običajno pravo. Da ste vi u zemlji u kojoj vrijedi rimsko pravo, to bi se moglo učiniti; ali u Parizu i u zemlji gdje vlada običajno pravo, barem u većini, ne može se to, i odredba bi bila ništavna. Jedini probitak što mogu da iskažu jedno drugomu muž i žena, združeni brakom, uzajamno je darovanje između živih; ali tu treba da nema djece ni od oba bračna druga, ni od jednoga od njih, u času kad prvo od njih umre.

Argan. To je vrlo bezobrazno običajno pravo, da muž ne može ništa namrijeti ženi koja ga nježno ljubi i toliko se brine za njega! Volio bih zapitati mojega odvjetnika, pa da vidim šta bih mogao učiniti.

Bonnefoi. Ne treba odlaziti k odvjetnicima, jer oni su obično strogi u tom i umišljaju da je veliko zlodjelo običi zakon i odrediti; to su neprilični ljudi i neznalice u stranputicama savjesti. S drugim se ljudima treba posavjetovati, koji su mnogo prilagodniji, te znaju smicalica da krišom obiđu zakon i da učine zakonitim ono što nije dopušteno: koji znaju u poslu izravnati poteškoće i pronaći sredstava da se kojim indirektnim probitkom mimoide običajno pravo. Da nije toga, šta bi i bilo od nas po svaki dan? Treba lagodnosti u poslovima; inače mi ne bi ništa zarađivali i ja ne bih dao za naš zanat ni prebijene pare.

Argan. Žena mi je i rekla, gospodine, da ste vi vrlo vješt i vrlo čestit čovjek. Molim vas, šta bih ja učinio da imetak ostavim njoj i uskratim djeci svojoj?

Bonnefoi. Šta biste učinili? Možete krišom odabrati intimna prijatelja vaše žene, da mu na zakonit način namrete u oporuci što god možete; a taj će prijatelj zatim vratiti sve njoj. Možete također načiniti svu silu obveznica, koje nisu sumnjive, u korist različitim vjerovnicima, što će vašoj ženi posuditi svoje ime, a oni će njoj uručiti izjavu da je ovo što su uradili bilo jedino zato da bi njoj učinili uslugu. Možete također za života uručiti njoj gotov novac, ili zadužnice koje će se isplatiti donosiocu.

Béline. Bože moj, ne trebaš se mučiti svim ovim. Ako tebe ne bude, sinko, neću ni ja da ostanem na svijetu.

Argan. Draga moja ženo!

Béline. Neće mi život ništa više vrijediti.

Argan. Ljubavi moja!

Béline. I ja ću krenuti za tobom, da ti dokažem koliko te ljubim.

Argan. Draga moja, ti mi kidaš srce! Utješi se, molim te.

Bonnefoi (*Bélini.*) Tim suzama nije sada čas; nije još dotle dospjelo.

Béline. Ah, gospodine, vi ne znate šta je muž kojega žena nježno ljubi.

Argan. Ako umrem, jedino ću žaliti, draga moja, što s tobom nemam djeteta.

Bonnefoi. To može još biti.

Argan. Trebam načiniti oporuku, draga moja, onako kako gospodin veli, ali radi opreznosti ja bih da ti uručim dvadeset tisuća franaka u zlatu, što su u oplati u mojem alkovu, i dvije zadužnice, koje će se isplatiti donosiocu, jedna od gospodina Damona, a druga od gospodina Géranta.

Béline. Ne, ne, neću ja to nikako. Ah!... Koliko veliš da ima u tvom alkovu?

Argan. Dvadeset tisuća franaka, draga moja.

Béline. Nemoj mi govoriti o imetku, molim te. Ah!... Kolike su one dvije zadužnice?

Argan. Jedna je, draga moja, na četiri tisuće franaka, a druga na šest.

Béline. Sve blago ovoga svijeta, prijatelju moj, nije meni ništa prema tebi.

Bonnefoi (*Arganu.*) Hoćete li da prijedemo na oporuku?

Argan. Hoću, gospodine; ali bolje bi nam bilo u mojem malom kabinetu. Odvedi me, draga moja, molim te.

Deseti prizor

Angélique, Toinette.

Toinette. Eno ih s notarom, a čula sam ih kako govore o oporuci. Vaša maćeha ne miruje; zacijelo vam ona navraća oca na neku zavjeru protiv vaših interesa.

Angélique. Neka on raspolaže svojim imetkom po miloj volji, neka samo ne raspolaže mojim srcem. Ti vidiš, Toinette, nasilne naume što se snuju o njemu. Nemoj me, molim te, ostaviti u ovoj krajnjoj nevolji.

Toinette. Zar ja da ostavim vas! Voljela bih umrijeti. Uzalud mene maćeha vaša uzima za pouzdanicu i privlači mene uza se, ja nju nisam nikad marila i uvijek sam bila uz vas. Pustite mi da ja radim; okoristit ću se svakom prilikom da vama poslužim; ali da vam poslužim s većim probitkom, udarit ću u druge žice, prikrit ću moju gorljivost za vas i pričinit ću se da se prilagođujem namislama vašega oca i vaše maćeha.

Angélique. Zaklinjem te, nastoj javiti Cléantu kakva se je udaja zaključila.

Toinette. Za taj se posao ne mogu poslužiti nikim nego starim lihvarom Polichinellom, koji je zaljubljen u mene; to će me stajati samo nekoliko slatkih riječi, koje ću rado utrošiti za vas. Danas je prekasno; ali sutra, čim svane, poslat ću po njega, a on će biti blažen što...

Jedanaesti prizor

Béline (napolju), Angélique, Toinette.

Béline. Toinette!

Toinette (*Angéliqui.*) Evo me zovu. Laku noć. Uzdajte se u mene.

Drugi čin

(Pozornica prikazuje Arganovu sobu.)

Prvi prizor

Cléante, Toinette.

Toinette (*ne prepoznaje Cléanta.*) Šta želite, gospodine?

Cléante. Šta ja želim!

Toinette. A, a, vi ste to? Kako sam se iznenadila! Šta bi vi ovdje?

Cléante. Da doznam svoju sudbinu, da govorim s ljubeznom Angéliquom, da ispitam šta joj srce osjeća, i da ju zapitam za odluku njenu o ovoj kobnoj udaji što mi javljaju.

Toinette. Da; ali ne može se ovako naprečac govoriti s Angéliquom: treba to krišom, a vama se je reklo pod kakvom strogom paskom drže nju; niti joj dopuštaju da odlazi od kuće, niti da govori s ikim; te da je jedino radoznalost jedne stare tetke isposlovala nama dopuštenje da odemo na tu glumu što je dala povod da je nastala vaša ljubav; a mi smo dobro pazile da ne govorimo o toj pustolovini.

Cléante. Ja i ne dolazim ovamo kao Cléante, niti u liku njena ljubavnika, nego kao prijatelj njena učitelja muzike, od kojega sam dobio ovlaštenje neka kažem da on mene šalje mjesto sebe.

Toinette. Evo joj oca. Uklonite se malo, a meni pustite da reknem da ste vi tu.

Drugi prizor

Argan, Toinette.

Argan (*misli da je sâm, ne vidi Toinettu.*) Gospodin mi je Purgon rekao neka se izjutra šetam po sobi, dvanaest puta onamo i dvanaest puta ovamo, ali sam zaboravio zapitati ga da li uzduž ili poprijeko.

Toinette. Gospodine, evo jednoga...

Argan. Govori tiho, obješenjakinjo! Ti mi protresaš sav mozak i ne misliš da se bolesnicima ne smije govoriti tako glasno.

Toinette. Htjedoh vam kazati, gospodine...

Argan. Govori tiho, velim ti.

Toinette. Gospodine... (*Čini kao da govori.*)

Argan. A?

Toinette. Velim vam, da... (*Opet čini kao da govori.*)

Argan. Šta ti to kažeš?

Toinette (*glasno.*) Kažem: evo jednoga čovjeka koji bi da govori s vama.

Argan. Neka dođe!

(*Toinette daje Cléantu znak neka pristupi.*)

Treći prizor

Argan, Cléante, Toinette.

Cléante. Gospodine...

Toinette (*Cléantu.*) Nemojte govoriti tako glasno, da ne bi gospodinu protresli mozak.

Cléante. Gospodine, ja sam razdragan što sam vas zatekao na nogama i što vidim da vam je bolje.

Toinette (*pričinja se da se srdi.*) Šta, da mu je bolje! To nije istina. Gospodinu je uvijek loše.

Cléante. Čuo sam da je gospodinu bolje, a meni se čini zdrav u licu.

Toinette. Šta bi vi da reknete sa svojim zdravim licem? Gospodinu je vrlo loše lice, a bezobraznici su oni koji su vam kazali da mu je bolje. Nikad mu i nije bilo ovako loše.

Argan. Pravo veli.

Toinette. On hoda, spava, jede i pije kao i drugi; ali unatoč tomu vrlo je bolestan.

Argan. To je istina.

Cléante. Gospodine, to mi je na očaj. Ja dolazim od učitelja pjevanja vaše gospođice kćerke; morao je otići na nekoliko dana na selo, pa je mene kao svojega intimnoga prijatelja poslao da mjesto njega nastavim poučavati, da ona ne bi prekidala te zaboravila što već zna.

Argan. Vrlo dobro. (*Toinetti.*) Zovni Angélique.

Toinette. Ja mislim, gospodine, da će biti bolje ako gospodina odvedem u njenu sobu.

Argan. Ne. Zovni ju, neka dođe.

Toinette. Neće ju moći poučavati kako treba, ako ne budu nasamo.

Argan. Hoće, hoće.

Toinette. Gospodine, to će vas samo omamiti, a u kakvom ste vi stanju, ne treba ništa da vas uzrujava niti da vam protresa mozak.

Argan. Nije, nije; ja volim muziku i vrlo ću se veseliti... A, evo nje. (*Toinetti.*) Otiđi i vidi je li se moja žena obukla.

Četvrti prizor

Argan, Angélique, Cléante.

Argan. Hodi, kćeri moja. Tvoj učitelj muzike otišao je na selo te šalje mjesto sebe ovoga čovjeka da te poučava.

Angélique (*prepoznaje Cléanta.*) Ah, Bože!

Argan. Što je to? Otkud to iznenađenje?

Angélique. To se je...

Argan. Šta? Šta tebe uzbuđuje ovako?

Angélique. To se je, oče, desila čudna zgodna.

Argan. Kako?

Angélique. Sanjala sam noćas da sam u najgoroj neprilici, pa mi se javio čovjek, baš ovakav kao gospodin, i ja ga zamolila za pomoć, a on me izbavio iz nezgode u kojoj sam bila; silno sam se začudila kad sam ovamo došla i iznenađena ugledala ono što mi je svu noć bilo na pameti.

Cléante. Nije nesretan tko vašu misao zaokuplja, bilo u snu, bilo na javi, a meni bi bila zacijelo velika sreća kad bi vi bili u kakvoj nezgodi, te bi mene smatrali vrijednim da vas izbavim iz nje; nema ničega što ja ne bih učinio za...

Peti prizor

Argan, Angélique, Cléante, Toinette.

Toinette (*Arganu.*) Vjere mi, gospodine, ja sam sada uz vas, i odustajem od svega što sam jučer govorila. Evo vam dolaze u pohod gospodin Diafoirus otac i gospodin Diafoirus sin. Kako ćete se vi valjano ozetiti! Vidjet ćete najduhovitijega mladića na svijetu. Rekao je samo dvije riječi i te su me razdragale; a vašu će kćerku očarati.

Argan (*Cléantu, koji bi tobože da ode.*) Ne odlazite, gospodine. Ja udajem kćer, pa joj evo dovode ženika, kojega ona nije još vidjela.

Cléante. Veliku mi čast iskazujete, gospodine, kad želite da ja budem svjedok ovako ugodnu sastanku.

Argan. On je sin vješta liječnika, a svadba će biti za četiri dana.

Cléante. Vrlo dobro.

Argan. Javite to njenu učitelju muzike neka dođe u svatove.

Cléante. Veliku mi čast iskazujete.

Toinette. S puta dakle; evo njih.

Šesti prizor

Gospodin Diafoirus, Thomas Diafoirus, Argan, Angélique, Cléante, Toinette, lakaj.

Argan (*meće ruku uz kapu, ali je ne skida.*) Gospodin mi je Purgon, gospodine, zabranio da ne smijem otkrivati glavu, Vi ste od te struke: vi znate posljedice.

Diafoirus. Kod svakoga svojega pohoda idemo mi za tim da bolesnicima pomognemo, a ne da im stvaramo neudobnost.

(Argan i Diafoirus govore u isti mah.)

Argan. Ja primam, gospodine...

Diafoirus. Mi dolazimo ovamo, gospodine...

Argan. S velikim veseljem...

Diafoirus. Moj sin Thomas i ja...

Argan. Čast, što mi iskazujete...

Diafoirus. Da vam zasvjedočimo, gospodine...

Argan. I ja bih želio...

Diafoirus. Kako smo očarani...

Argan. Da bih mogao otići k vama...

Diafoirus. Milošću, koju nam iskazujete...

Argan. I da vas uvjerim...

Diafoirus. Što nas izvoljavate primiti...

Argan. Ali vi znate, gospodine...

Diafoirus. Gospodine, u čast...

Argan. Šta je jadtik bolesnik...

Diafoirus. Vašega srodstva...

Argan. Koji ne može drugačije...

Diafoirus. I da vas uvjerimo...

Argan. Nego da vam sada kaže...

Diafoirus. Da ćemo u stvarima, koje budu stajale do naše struke...

Argan. Da će tražiti svaku priliku...

Diafoirus. I isto tako u svakoj drugoj stvari...

Argan. Kako bi vam dokazao, gospodine...

Diafoirus. Uvijek biti pripralni, gospodine...

Argan. Da je sasvim vama na službi.

Diafoirus. Da vam zasvjedočimo svoju gorljivost. (*Sinu.*) Hajde, Thomas, istupi! Iskaži svoj pozdrav!

Thomas Diafoirus (*Diafoirusu.*) Je li, pristoji se da otpočnem od oca?

Diafoirus. Jest.

Thomas Diafoirus (*Arganu.*) Gospodine, ja dolazim da u vama pozdravim, priznam, ljubim i častim drugoga oca, ali drugoga oca, kojemu sam ja, usuđujem se reći, zahvalniji nego prvomu. Prvi me je rodio, ali vi ste me odabrali; on me je prihvatio iz nužde, ali vi

ste me primili od sklonosti. Što od njega imam, tvorevina je njegova tijela, ali što od vas imam, tvorevina je vaše volje: i koliko su duševna svojstva viša od tjelesnih, toliko ja dugujem vama više i toliko smatram dragocjenijom ovu buduću vezu, za koju vam danas iskazujem unaprijed najponizniji i najsmjerniji poklon.

Toinette. Živjele škole iz kojih šalju ovako vješta čovjeka!

Thomas Diafoirus (*Diafoirusu.*) Je li dobro bilo, oče?

Diafoirus. Optime.²

Argan (*Angéliqui.*) Hajde, pozdravi gospodina!

Thomas Diafoirus (*Diafoirusu.*) Bih li se poklonio?

Diafoirus. Da, da.

Thomas Diafoirus (*Angéliqui.*) Gospođo, i pravo su vas nebesa okitila lijepim imenom pomajčinim, jer...

Argan (*Thomasu Diafoirusu.*) Vi ne govorite s mojom ženom, nego s mojom kćerkom.

Thomas Diafoirus. A gdje je ona?

Argan. Doći će.

Thomas Diafoirus. Bih li počeka, oče, dok ona ne dođe?

Diafoirus. Samo se pokloni gospođici!

Thomas Diafoirus. Gospođice, isto onako kako je Memnonov kip³ izdavao skladan glas kad ga obasjaju zrake sunčane, isto tako osjećam ja da me uzbuđuje sladak zanos kad je sinulo sunce vaše krasote; i kao što prirodnjaci opažaju da se cvijet zvan suncokret neprestano okreće prema toj danjoj zvijezdi, isto će se tako srce moje odsad okretati vazda k sjajnim zvijezdama vaših divnih očiju, kao k jedinomu polu svojemu. Dopustite dakle, gospođice, da ja danas na žrtvenik vaših čari objesim žrtvu svoga srca, što ne čezne i ne teži za drugom slavom nego da za svega života, gospođice, budem vaš preponizni, prepokorni i prevjerni službenik i muž.

Toinette. Eto, kad tko uči! Naučit će da kazuje lijepih stvari.

Argan (*Cléantu.*) A, šta o tom velite vi?

Cléante. Da gospodin stvara čudesa, pa ako je ovako dobar liječnik kako je dobar govornik, uživat će tko mu bude bolesnik.

Toinette. Svakako. To će biti neka divota ako on bude tako lijepo liječio kako lijepo govori.

Argan. Dajte mi brže moju stolicu i svima stolice. (*Lakaji daju stolice.*) Sjedni ovamo, kćeri moja. (*Diafoirusu.*) Vi vidite, gospodine, da se svi dive vašemu gospodinu sinu, i ja vas smatram vrlo sretnim što u vas vidim ovakva sina.

Diafoirus. Gospodine, nije zato jer sam mu ja otac, nego mogu reći, imam razloga biti zadovoljan s njim, i kojigod ga vide, govore o njemu kao o mladiću koji nema nevaljal-

---

² *optime* (lat.) – izvrsno

³ *Memnonov kip* – u starogrčkoj mitologiji Memnon je sin Zore i Titona, kralj u Etiopiji, pod Trojom ga je ubio Ahilej; kasnije je povezan s egipatskim faraonom Amenhotepom III iz 2. tisućljeća pr. n. e. Ispred Amenhotepove grobnice u egipatskoj Tebi nalazila su se dva golema kipa koji su, vjerojatno zbog prirodnog razloga i strujanja zraka, u rano jutro ispuštali neobične zvukove, što se smatralo čudom. O tome piše grčki zemljopisac Pauzanija (2. stoljeće) u svom djelu *Opis Grčke*.

štine. Nikad nije imao jako živu maštu niti onaj vatren duh što se opaža u nekih; ali ja sam po tom uvijek istinski proricao njegov zdravi sud, svojstvo potrebno za izvršavanje naše umjetnosti. Dok je bio malen, nikad nije bio ono što se zove nestašan i bistar; uvijek se je viđao blag, miran i šutljiv, nikad se nije igrao onih sitnih igara što se zovu dječje igre. Bilo je ljute muke dok nije naučio čitati, te je navršio devetu godinu, a još nije poznao slova. Dobro, govorio sam ja u sebi, pozno drveće rodi najboljim plodom. Mnogo se teže urezuje u mramor nego u pijesak, ali u mramoru se mnogo dulje održava; i ta sporst u poimanju, ta tromost njegove mašte znači zdrav sud u budućnosti. Kad sam ga poslao u školu, mučio se je, ali se je opirao poteškoćama; a učitelji su mu bili zadovoljni marljivošću i radom. Naposljetku je, uz silan napor, postigao da je dično održao licencijatski ispit;⁴ i ja mogu bez taštine reći da za ove dvije godine otkad je on na sveučilišnim klupama, nema kandidata koji bi od njega veću prašinu uzvitlao u svim raspravama na našoj školi. Postao je tamo strahovit, te ne prolazi ni jedan akt kod kojega on ne bi do krajnosti dokazivao protivnu tezu. Čvrst je u raspravljanju, jak kao Turčin u svojim načelima, ne odustaje nikad od svojega mišljenja i tjera dokaz sve do posljednjih zakutaka logike. Ali nadasve mi se sviđa u njega, a u tom se povodi za mojim primjerom, što se slijepo drži mišljenja naših starih, te nije nikad htio razumjeti niti slušati razloge i iskustva tobožnjih otkrića našega stoljeća, što se tiču kolanja krvi i drugih mišljenja istoga kova.⁵

Thomas Diafoirus (*vadi iz džepa veliku smotanu raspravu i daje ju Angéliqui.*) Ja sam protiv tih od kolanja krvi obranio jednu tezu, te se s dopuštenjem gospodinovim (*pozdravlja Argana*) usuđujem predati ju gospođici, kao poklon koji joj dugujem od prvijenca mojega duha.

Angélique. To je meni, gospodine, nekorisna stvar, ja se u te stvari ne razumijem.

Toinette (*uzima tezu.*) Dajte, dajte; svakako je dobra za sliku! To će poslužiti da ukrasi našu sobu.

Thomas Diafoirus (*pozdravlja opet Argana.*) S dopuštenjem gospodinovim pozivam vas da ovih dana dođete i vidite, za zabavu, sekciju jedne žene o kojoj ću ja raspravljati.

Toinette. Zabava će biti ugodna. Ima ih, koji svojim ljubeznicama priređuju glume, ali prirediti sekciju nešto je galantnije.

Argan. Nije li vama nakana, gospodine, da njega dogurate na dvor i da mu tamo pribavite liječničku službu?

Diafoirus. Da vam iskreno rekнем, naš mi se posao uz velikaše nije nikad činio ugodnim; uvijek sam sudio da je nama bolje ostajati među svijetom. Svijet je dobroćudan: ne moraš nikomu odgovarati za svoj rad, pa ako samo ploviš kako teku pravila umjetnosti, nije te briga ni za što što bi se moglo dogoditi. Ali uz velikaše je nemilo, jer kad se oni razbole, hoće svakako da ih njihovi liječnici izliječe.

Toinette. To je smiješno! I jesu jako bezočni, kad hoće da ih vi, gospodo, izliječite! Niste vi uz njih radi toga; vi ste tamo jedino da dobivate svoje plaće i da im propisujete lijekove; na njima je da ozdravljaju, ako mogu.

---

⁴ Završni ispit.

⁵ Rasprava engleskog anatoma i kirurga Williama Harveya, u kojoj je on prvi opisao na ispravan način opisao kolanje krvi i funkciju srca, objavljena je 1628. godine. Njegovo otkriće naišlo je na žestoki otpor tradicionalne medicine.

Diafoirus. To je istina, mi smo jedino dužni da po formama liječimo ljude.

Argan (*Cléantu.*) Gospodine, neka moja kći zapjeva malo pred društvom.

Cléante. Očekivao sam vaš nalog, gospodine, te mi je palo na pamet da za zabavu društvu otpjevam s gospođicom jedan prizor iz jedne operete, sastavljene nedavno. (*Angéliqui, dajući joj list papira.*) Evo vam vaša partija.

Angélique. Meni?

Cléante (*tiho Angéliqui.*) Ne otimajte se, molim vas, i razaberite kakav prizor trebamo otpjevati. (*Glasno.*) Ja nemam pjevački glas; ali ovdje je dovoljno da me čujete; i bit ćete dobri da me ispričate time što gospođici moram omogućiti pjevanje.

Argan. Jesu li lijepi stihovi?

Cléante. To je zapravo mala improvizirana opereta, te ćete čuti samo ritmičku prozu, ili kao neke slobodne stihove, kako ih od ljubavi i od potrebe mogu pronaći dvije osobe koje to kazuju same od sebe i govore naprečac.

Argan. Vrlo dobro. Čujmo!

Cléante. Evo sadržaja toga prizora: Pastir se zagledao u krasnu glumu, koja se je tek započela, kad ga uzbunila buka što je začuo kraj sebe; on se okrenuo i smotrio prostaka, kako bezobraznim riječima dodijava pastirici. Najprije se zauzeo za rod kojemu svi ljudi moraju iskazivati čast; i kad je prostaka kaznio za bezobraštinu, došao k pastirici i spazio mladorku kako iz najkrasnijih očiju što je ikad vidio lije suze, koje mu se učiniše najkrasnije na svijetu. Ah, reče sam sebi, zar itko može vrijeđati ovako ljubezno biće! I kojega nečovjeka, kojega barbara ne bi ganule ovakve suze? On nastoji zaustaviti te suze, što mu se čine tako krasne; a u isti mah nastoji pastirica zahvaliti mu na laku uslugu, ali takvim ljupkim načinom, tako nježno i strasno, da pastir ne može odoliti; i svaka riječ, svaki pogled plameni je trak koji mu probada srce. Ima li išta, veli on, što bi moglo zavrijediti ljubezne riječi ovakove zahvale? Šta li ne bi učinio, kakvim se uslugama, kakvim opasnošćima ne bi s drage volje izvrgao, da stekne i jedan jedincati trenutak ganutljive slasti od ovako zahvalne duše! Sva se gluma završuje, a on i ne pazi ni na što; ali žali što je prekratka, jer kad se svršava, rastavlja njega s divnom njegovom pastiricom; i od toga prvoga pogleda, od toga prvoga časa zadobiva on svu onu žestinu što može biti u ljubavi od nekoliko godina. Odmah on osjeća svu nemilotu što su rastavljeni, te ga mori što ne vidi više onu koju je tako malo vidio. Koliko god može, nastoji ugledati opet nju, na koju bez prestanka mило misli i po noći i po danu; ali svaku mu priliku otima silna stega u kojoj drže njegovu pastiricu. Od velike ljubavi odluči zaprositi divnu krasoticu, bez koje ne može više živjeti; a od nje dobiva dopuštenje pisamcem, koje joj je spretno uručio. Ali u isti mu mah javljaju da je otac krasotičin naumio nju udati za drugoga i da se sve sprema za tu svadbu. Zamislite taj kruti udarac u srce tužnomu pastiru! Satrla ga smrtna bol; ne može otpiti strahovitu misao da u tuđem zagrljaju vidi onu koju ljubi; i ljubav mu u očaju pronalazi način kako će ući u pastiričinu kuću, da dokuči njene osjećaje i da dozna od nje sudbinu na koju se treba odlučiti. Nalazi tamo priprave za sve ono čega se boji; vidi da onamo dolazi suparnik, kojega hirovitost očeva ističe protiv nježne ljubavi njegove; vidi ga, kako slavi slavlje, toga smiješnoga suparnika kraj ljubezne pastirice, kao uz ono što je sigurno osvojio; i kad to vidi, zaokuplja ga srdžba, koju jedva može svladati. Dobačuje bolne poglede onoj koju obožava; a smjernost njegova i nazočnost njena oca priječe ga da joj ne govori ništa, nego jedino očima. Ali naposljetku on svladava svu stegu, te joj u zanosu svoje ljubavi mora govoriti ovako. (*Pjeva.*)

Filido krasna, ljuto bolujem;
Ne ostajimo u toj šutnji nemiloi,
Govori, da znam udes svoj:
Da živim, il da mrem?

Angélique (pjeva.)

Ti vidiš, Tirsis, žalosna sam, tužna,
Spremaju svadbu, tebi nemilu.
Uznosim k nebu oči, gledam tebe
I uzdišem; sve sada znaš.

Argan. Hej, nisam ni znao kako je moja kći vješta, pjeva od prvoga pogleda i ne zapinje.

Cléante.

Filido krasna, reci meni,
Je l' Tirsis zaljubljeni
Toliku sreću steko uistinu,
U tvoje srce da se vinu?

Angélique.

Ne tajim sad, kad ginem sva:
Jest, Tirsis, tebe ljubim ja.

Cléante.

Oh, riječi, puna milja!
Je l' to, što čujem, zbilja?
Ponovi, Filido, da doznam pouzdano.

Angélique.

Jest, Tirsis, tebe ljubim ja.

Cléante.

Još, molim, Filido.

Angélique.

Tebe ljubim ja.

Cléante.

Još do sto puta, kazuj neprestano.

Angélique.

Ja ljubim tebe, ja te ljubim;
Jest, Tirsis, ja te ljubim.

Cléante.

Kraljevi, bozi, svijet pod petama je vama,
A je li mojoj ravna sreća vaša?
Al Filido, kad jedno smislim,
Sav slatki mi se zanos muti.
Suparnik jedan...

Angélique.

Kad gledam njega, jad me ljuti
Zaokuplja, ko što i tebe.
Ja mrzim njega ljuće nego smrt.

Cléante.

Al otac hoće da te dade njemu.

Angélique.

Volim, volim da mrem,
Nego da ikad pristanem!
Volim, volim, volim da mrem!

Argan. A šta veli otac na sve to?

Cléante. Ne veli ništa.

Argan. To ti je glup otac, kad trpi sve te gluparije i ne veli ništa!

Cléante (*hoće da dalje pjeva.*)

Ah, ljubavi moja...

Argan. Ne, ne, dosta je. Ta je gluma vrlo loš primjer. Pastir Tirsis je bezobraznik, a pastirica Filida bestidnica, kad ovako govori pred ocem. (*Angéliqui.*) Pokaži mi taj papir! A, a, ta gdje su riječi što si govorila? Tu je napisana samo muzika.

Cléante. Zar vi ne znate, gospodine, da su nedavno pronašli kako se riječi pišu sa samim notama?

Argan. Vrlo dobro. Sluga sam, gospodine; doviđenja. Mogli smo biti i bez vaše bezobrazne opere.

Cléante. Ja sam mislio da ću vas zabaviti.

Argan. Gluposti ne zabavljaju. A, evo moje žene.

Sedmi prizor

Béline, Argan, Angélique, Diafoirus, Thomas Diafoirus, Toinette.

Argan. Draga moja, evo sina gospodina Diafoirusa.

Thomas Diafoirus. Gospođo, i pravo su vas nebesa okitila lijepim imenom pomajčinim, jer na licu vam se vidi...

Béline. Gospodine, ja sam razdragana što sam u pravi čas došla ovamo, te mi je čast da vas vidim.

Thomas Diafoirus. Jer na licu vam se vidi... jer na licu vam se vidi... Gospođo, vi ste me prekinuli usred rečenice, te mi je to smutilo pamćenje.

Diafoirus. Ostavi to, Thomas, za drugi put.

Argan. Volio bih bio, draga moja, da si maločas bila ovdje.

Toinette. Ah, gospođo, i jeste izgubili što niste bili kod drugoga oca, Memnonova stupa i cvijeta koji se zove suncokret.

Argan. Hajde, kćeri, porukuj se s gospodinom i zadaj mu vjeru kao budućemu mužu.

Angélique. Oče moj...

Argan. No dakle, oče moj! Šta to znači?

Angélique. Molim vas, ne pre naglujte se. Dajte nam barem vremena da se upoznamo, pa da se u nama zarodi ona uzajamna sklonost, što je tako potrebna da se stvori savršena zajednica.

Thomas Diafoirus. Što se mene tiče, gospođice, ona se je već sasvim rodila u meni, te ne treba da ja čekam dalje.

Angélique. Ako ste vi, gospodine, ovako hitri, meni nije isto tako, i ja vam priznajem da se vaša vrijednost nije još dovoljno dojmila moje duše.

Argan. No dobro, dobro; sve to može biti natenane, dok se vi uzmete.

Angélique. Ah, oče, dajte mi vremena, molim vas. Brak je lanac u koji ne treba silom okivati srce; pa ako je gospodin častan čovjek, ne smije mu biti želja da primi onu koju bi prisilili da bude njegova.

Thomas Diafoirus. Nego *consequentiam*,⁶ gospođice; mogu ja biti častan čovjek i da vas ipak želim primiti iz ruku vašega gospodina oca.

Angélique. Loš je to način, činiti nasilje da se zadobije čija ljubav.

Thomas Diafoirus. Mi čitamo, gospođice, kako je drevnim ljudima bio običaj da silom otimaju iz očinskih kuća djevojke kojima se žene, kako se ne bi činilo da djevojke od svoje volje lete muškarcu u zagrljaj.

Angélique. Drevni su ljudi, gospodine, drevni ljudi, a mi smo današnji svijet. U našem vijeku ne treba himbe, pa kad nam se koja udaja mili, znamo mi vrlo dobro poći, ne moraju nas vući. Strpite se; ako me vi, gospodine, ljubite, morate htjeti sve ono što ja hoću.

Thomas Diafoirus. Jest, gospođice, sve do interesâ moje ljubavi, ali osim njih.

Angélique. No veliko je znamenje ljubavi da je čovjek pokoran volji one koju ljubi.

---

⁶ *nego consequentiam* (lat.) – poričem zaključak; tj. zaključak ne slijedi, zaključak nije valjan

Thomas Diafoirus. *Distinguo*,⁷ gospođice. U onom što se ne tiče njena posjedovanja, *concedo*;⁸ ali u onom što ga se tiče, *nego*.⁹

Toinette (*Angéliqui.*) Uzalud vi prigovarate. Gospodin je tek izučio školu, te će vas svagda utući. Čemu se odupirete toliko i odbijate slavu da budete pridruženi fakultetskomu zboru.

Béline. Možda je njoj na pameti kakva sklonost.

Angélique. Da mi jest, gospođo, bila bi onakva kakvu mi mogu dopustiti razbor i poštenje.

Argan. Haj, tu ja igram smiješnu ličnost!

Béline. Da sam ja, sinko, na tvom mjestu, ne bih ju silila da se uda, i znam šta bih učinila.

Angélique. Znam, gospođo, šta vi hoćete reći, i znam kako ste vi meni dobri; ali možda vašim savjetima neće biti sreće da budu izvršeni.

Béline. To je zato jer vrlo pametne i vrlo čestite djevojke, kao što si ti, ne mare biti poslušne i pokorne očinskoj volji. To je nekad dobro bilo.

Angélique. Kćerinskim dužnostima ima granica, gospođo, a razbor i zakoni ne protežu tu granicu na sve i sva.

Béline. To znači da ti misliš jedino na udaju, ali bi odabrala muža po svojoj miloj volji.

Angélique. Ako mi otac neće dati muža koji mi se sviđa, zaklinjat ću ga neka me barem ne sili da pođem za onoga kojega ne mogu ljubiti.

Argan. Molim vas, gospodo, da oprostite sve ovo.

Angélique. Svak ima svoju svrhu, kad polazi za koga. Ja hoću jedino da istinski ljubim muža, i težim da mi on bude sva ljubav mogega života, pa priznajem da u tom tražim neku opreznost. Ima ženskih koje se udaju jedino zato da se iskopaju ispod roditeljske stegge i da dospiju u prilike u kojima će moći raditi što god budu htjele. Ima drugih, gospođo, kojima je udaja puki sebični posao, koje se udaju jedino zato da steknu udovštinu, da se obogate smrću onih za koje polaze, te bez skrupule lete od muža k mužu, da prisvoje njihovu baštinu. Takve se zaista ne skanjuju mnogo i slabo paze na osobu.

Béline. Čini mi se da danas mnogo raspravljaš, pa bih voljela znati šta time hoćeš reći.

Angélique. Ja, gospođo? Šta bih htjela reći, nego ono što velim!

Béline. Ti si, draga moja, tako glupa, da se ne može više trpjeti.

Angélique. Vi me, gospođo, želite natjerati da vam rekнем kakvu drskost; ali vam javljam da vam to neće uspjeti.

Béline. Nema para tvojoj bezobraštini.

Angélique. Uzalud vi to govorite, gospođo.

Béline. I u tebe je smiješan ponos, bezobrazna nadutost, tako da sav svijet sliježe ramenima.

---

⁷ *distinguo* (lat.) – razlikujem, lučim, razdvajam

⁸ *concedo* (lat.) – dopuštam, prihvaćam

⁹ *nego* (lat.) – poričem

Angélique. Sve to, gospođo, neće uroditi ničim. Ja ću biti razborita usprkos vama; pa da bih vam otela nadu da biste mogli uspjeti u onom što želite, uklonit ću vam se s očiju.

Osmi prizor

Argan, Béline, Diafoirus, Thomas Diafoirus, Toinette.

Argan (*Angéliqui koja odlazi.*) Slušaj! Tu nema ševrdanja: odaberi ili da za četiri dana pođeš za gospodina, ili da odeš u samostan... (*Bélini.*) Nemoj se ljutiti: ja ću nju utjerati u red.

Béline. Žao mi je otići od tebe, sinko; ali imam u gradu posla kojega se ne mogu otresti. Vratit ću se brzo.

Argan. Idi, draga moja, i svrati se k notar, neka on svrši, što već znaš.

Béline. Zbogom, prijaško.

Argan. Zbogom, draga moja.

Deveti prizor

Argan, Diafoirus, Thomas Diafoirus, Toinette.

Argan. Kako me ta žena voli... Ne bi nitko povjerovao.

Diafoirus. Mi ćemo se, gospodine, oprostiti s vama.

Argan. Molim vas, gospodine, da mi kažete malo, kako je meni.

Diafoirus (*pipa Arganu bilo.*) Ded uhvati, Thomas, drugu ruku gospodinovu, da vidimo znaš li pravo suditi o njegovu bilu. *Quid dicis?*¹⁰

Thomas Diafoirus. Dico¹¹ da je bilo gospodinovo bilo čovjeka koji nije zdrav.

Diafoirus. Dobro.

Thomas Diafoirus. Da je potvrdo, da ne rekнем: tvrdo.

Diafoirus. Vrlo dobro.

Thomas Diafoirus. Žestoko.

Diafoirus. Bene.¹²

Thomas Diafoirus. I čak ponešto skakutavo.

Diafoirus. Optime.

Thomas Diafoirus. A to znači nered u spleničkom parenhimu, to jest u slezeni.

---

¹⁰ *Quid dicis?* (lat.) – Što kažeš?

¹¹ *dico* (lat.) – kažem

¹² *bene* (lat.) – dobro

Diafoirus. Vrlo dobro.

Argan. Nije; gospodin Purgon kaže da su mi bolesna jetra.

Diafoirus. I jesu: tko veli parenhim, veli i jedno i drugo, radi bliske veze kojom ih vezuju vas breve,¹³ pylorus i često žučni kanali. On vam zacijelo određuje da jedete mnogo pečenja,

Argan. Nije, nego samo kuhane govedine.

Diafoirus. I jest! Pečeno i kuhano je jedno te isto. Određuje vam vrlo mudro, i vi ne bi mogli biti u boljim rukama.

Argan. Gospodine, koliko zrna soli treba metnuti u jaje?

Diafoirus. Šest, osam, deset, u parnom broju, a u lijekove u neparnom.

Argan. Do viđenja, gospodine.

Deseti prizor

Béline, Argan.

Béline. Dolazim ti, sinko, prije odlaska, da ti javim nešto na što trebaš paziti. Kad sam prolazila kraj Angéliqueine sobe, vidjela sam s njom nekoga mladića, a čim me on spazio, pobjegao je.

Argan. Mladić s mojom kćerkom!

Béline. Jest; s njima je bila tvoja kćerkica Louison, pa će ti znati pripovijedati o tom!

Argan. Pošalji ju ovamo, draga moja, pošalji ju ovamo! Ah, bezobraznica! (*Sâm.*) Ne čudim se više njenu otporu.

Jedanaesti prizor

Argan, Louison.

Louison. Šta želite, tata? Maćeha mi je kazala da me zovete.

Argan. Jest. Hodi amo! Pristupi! Okreni se! Uzgledaj! Gledaj mene! A?

Louison. Šta, tata?

Argan. No?

Louison. Šta?

Argan. Ne znaš mi ništa kazati?

Louison. Ako hoćete, kazivat ću vam da vas zabavim pričom o magarećoj koži, ili basnu o gavranu i lisici, što su me naučili nedavno...

---

¹³ *vas breve* (lat.) – "kratki sud", jedna od vena

Argan. Ne pitam ja to.

Louison. Da šta?

Argan. Ah ti, lukavice, ti dobro znaš šta bih ja!

Louison. Oprosti mi, tata!

Argan. Zar ti tako slušaš mene?

Louison. Šta?

Argan. Zar ja tebi nisam naložio da mi odmah pripovijedaš sve, što god vidiš?

Louison. Jeste, tata. Pripovijedala sam sve, što god sam vidjela.

Argan. A zar danas nisi ništa vidjela?

Louison. Nisam, tata.

Argan. Nisi?

Louison. Nisam, tata.

Argan. Zaista?

Louison. Zaista.

Argan. No dakle, ja ću tebi pokazati nešto.

Louison (*kad je vidjela da je otac prihvatio snopić šiba.*) Jao, tata!

Argan. A, a, mala nakazo, ti meni ne kazuješ da si u sestrinoj sobi vidjela čovjeka.

Louison (*plače.*) Tata moj!

Argan (*hvata Louisonu za ruku.*) Evo tko će tebe naučiti da lažeš.

Louison (*baca se na koljena.*) Jao, tata, molim vas, oprostite! Sestra mi je rekla da vam ne kazujem, ali ja ću vam kazati sve.

Argan. Najprije trebaš biti išibana, jer si lagala. Onda ćemo vidjeti šta će biti.

Louison. Oprostite, tata!

Argan. Ne, neću.

Louison. Dragi moj tata, nemojte me šibati!

Argan. Hoću.

Louison. Za Boga, tata, nemojte!

Argan (*hoće ju šibati.*) Ded, ded!

Louison. Jao, tata, vi ste mene ranili. Počekajte; ja sam mrtva. (*Pričinja se mrtvom.*)

Argan. Hej, šta je to? Louison! Louison! Jao, Bože moj! Louison, jao, kćeri moja! Jao, nesreće! Umrla mi sirotica kći! Šta sam jadnik učinio? Ah, proklete šibe! Kuga odnijela šibe! Jao, sirotice kćeri moja, mala moja jadnice Louison!

Louison. Ta, ta, tata, ne plačite toliko: nisam ja nipošto umrla.

Argan. Gledaj tu malu prefriganku! No, no, opraštam ti ovaj put, samo ako mi budeš sve kazala.

Louison. O, i hoću, tata.

Argan. Ali pazi se dobro; jer evo mali moj prst zna sve i on će mi kazati ako budeš lagala.

Louison. Ali nemojte, tata, reći sestri da sam vam kazala.

Argan. Neću, neću.

Louison (*pošto je pogledala ne sluša li tko.*) Došao vam je, tata, neki čovjek u sestrinu sobu, dok sam ja tamo bila.

Argan. No?

Louison. Zapitala sam ga šta će, a on mi odgovorio da je njen učitelj pjevanja.

Argan (*za sebe.*) Hm, hm, tako dakle. (*Louisoni.*) No?

Louison. Sestra je došla kasnije.

Argan. No?

Louison. Rekla mu je: odlazite, odlazite, odlazite! Bože moj, odlazite; vi mene tjerate u očaj.

Argan. No?

Louison. A on nije htio otići.

Argan. Šta joj je kazao?

Louison. Kazivao joj je i ne znam koliko.

Argan. I šta još?

Louison. Govorio joj je i ovo i ono, da ju jako ljubi i da je ona najkrasnija na svijetu.

Argan. A zatim?

Louison. A zatim kleknuo pred nju.

Argan. A zatim?

Louison. A zatim joj poljubio ruke.

Argan. A zatim?

Louison. A zatim došla na vrata maćeha, te on pobjegao.

Argan. Nema ničega drugoga?

Louison. Nema, tata.

Argan. No evo moj mali prst mrmlja nešto. (*Meće prst sebi na uho.*) Počeka! Ha! A, a! Da? O, o! Evo mi mali prsi moj kazuje nešto što si ti vidjela, a nisi mi rekla.

Louison. Ah, tata, tvoj mali prst je lažljivac.

Argan. Pazi se!

Louison. Nemojte mu, tata, vjerovati: on laže; ja vas uvjeravam.

Argan. No, dobro, dobro, vidjet ćemo. Idi i dobro pazi na sve: idi. (*Sâm.*) Ah, nema više djece! Ah, nezgode! Nemam ni kada misliti na svoju bolest. Zaista, ja sam iznemogao. (*Pada na stolicu.*)

Dvanaesti prizor

Béralde, Argan.

Béralde. No, brate, kako si? Kako ti je?

Argan. Ah, brate, vrlo zlo.

Béralde. Šta, vrlo zlo?

Argan. Da. U tolikoj sam silnoj nemoći, da se ne bi ni povjerovalo.

Béralde. To je nemilo.

Argan. Nemam ni toliko snage da bih mogao govoriti.

Béralde. Došao sam ovamo, brate, da ti predložim ženika za moju sinovicu Angélique.

Argan (*govori žestoko i ustaje sa stolice.*) Nemoj mi brate, govoriti o toj nevaljalici. To je lupeškinja, bezobraznica, bezočnica, i neće proteći ni dva dana, a ja ću nju strpati u samostan.

Béralde. A, to je dobro! Veselim se, što ti se malo vraća snaga i što ti je moj posjet na dobro. No dakle, odmah ćemo govoriti o poslovima. Dovodim ti zabavu na koju sam naišao; ona će ti razbiti tugu i bolje ti raspoložiti dušu za one stvari o kojima trebamo govoriti. To su Cigani, prurušeni u crnce, koji igraju igre, ispletene pjesmama, te znam pouzdano da će ti se to militi; a to zacijelo vrijedi koliko i jedan recept gospodina Purgona. Hajde!

Međuigra

(Brat umišljenoga bolesnika dovodi mu, da ga zabavi, nekoliko Cigana i Ciganki, prurušenih u crnce te oni igraju igre, ispletene pjesmama.)

Prva crnica.

Dok mladih ljeta
Proljeće vam cvjeta,
Dok mladosti nije kraj,
Dok mladih ljeta
Proljeće vam cvjeta,
Nek ljubav vama bude raj.

Ma kakvog bilo čara
I slasti ponajveće,
Razdragat dušu neće
Bez ljubavnoga žara.
Dok mladih ljeta
Proljeće vam cvjeta,
Dok mladosti nije kraj,

Dok mladih ljeta
Proljeće vam cvjeta,
Nek ljubav vama bude raj.
Ne gubi te trenutke dragocjene!
Krasota gine,
Brišu je godine;
Na mjesto staje njeno
Doba ledeno
I zabave nam otima medene,

Dok mladih ljeta
Proljeće vam cvjeta,
Dok mladosti nije kraj,
Dok mladih ljeta
Proljeće vam cvjeta,
Nek ljubav vama bude raj.

Prvi nastup baleta

Igraju Cigani i Ciganke.

Druga crnica.

Na ljubav kad vas sile,
Šta razmišljate tu?
Za mladosti nam mile
Sve žude naše sile
Za slatkom ljubavlju.
Divno je milje samo
Ljubav, kad hvata nas,
Nestrpljivo čekamo;
Sami se ozivamo
Na prvi njezin glas.
Al od nje boli biju
I u isti se mah
Tolike suze liju,
Da od naslada sviju
Njenih nas hvata strah.

Treća crnica.

U ljeta mlada
Ljubit je dika
Ljubeznika,
Kad riječ zada:
Al ljuta jada
Od nevjernika!

Četvrta crnica.

Nemaj ljutine
Za nevjernikom;
Samo da ikom
Bol i bijes mine,
Što srce gine
Za ljubeznikom!

Druga crnica.

Bi l' ljubavi da damo
Srca i duše mlade?

Treća crnica.

Da joj se otimamo
I slastima što slade?

Četvrta crnica.

Da joj se podavamo
I trpimo joj jade?

Sve zajedno.

Za žarom ćemo njenim,
Za zanosom, hirovima,
Za čežnjama medenim:
Ako i mukâ ima,
Srce se blaži svima
Slastima nebrojenim.

Drugi nastup baleta

Svi Cigani igraju zajedno, i skaču majmuni koje su ponijeli.

Treći čin

Prvi prizor

Béralde, Argan, Toinette.

Béralde. Šta veliš dakle o tom, brate? Zar to ne vrijedi koliko i prstovet kasije?

Toinette. Hm, dobra kasija je dobra.

Béralde. Hoćeš li dakle, da se malo porazgovorimo?

Argan. Strpi se malo, brate: odmah ću se vratiti.

Toinette. Evo vam, gospodine; vi i ne mislite da bez batine ne možete hodati.

Argan. Pravo imaš.

Drugi prizor

Béralde, Toinette.

Toinette. Nemojte, molim vas, odustati da se zauzimate za sinovicu.

Béralde. Poslužit ću se svim i svačim da joj postignem ono što ona želi.

Toinette. Treba svakako spriječiti tu grozomornu udaju što ju je on uvertio sebi u glavu; i ja sam mislila sama kako bi zgodno bilo kad bismo mogli dovesti ovamo liječnika, koji bi bio uz nas, da mu ogadimo njegova gospodina Purgona i da mu opanjkamo njegovo vladanje. Ali kako za taj posao nemamo nikoga pri ruci, odlučila sam se na smicalicu po mojoj glavi.

Béralde. Šta to?

Toinette. Lakrdijska je zamisao. Možda će biti probitačnije nego što je pametno. Pustite me da učinim. A vi radite sa svoje strane. Evo našega čove.

Treći prizor

Argan, Béralde.

Béralde. Je li ti po volji, brate, kad bih te prije svega zamolio da se u našem razgovoru ne žestiš?

Argan. Pa dabome.

Béralde. Da bez ikakve ljutine odgovaraš što te budem pitao?

Argan. Hoću.

Béralde. I da ćemo zajedno raspravljati o poslovima o kojima trebamo govoriti, bez ikakve strasti u srcu?

Argan. Za Boga, hoću. To ti je dug uvod.

Béralde. Otkud to, brate, da ti, koji imaš tolik imutak, a nemaš djece osim jedne kćeri, jer malu ne brojim, otkud, velim, govoriš ti da ćeš nju strpati u samostan?

Argan. Otkud to, brate, da sam ja gospodar u kući, te mogu činiti što je mene volja?

Béralde. Žena ti vazda savjetuje da se ovako otreseš obiju kćeri; i ja ne sumnjam da će ona ganuta srca uživati kad bude vidjela da su obje čestite redovnice.

Argan. No dakle, to ti je ono. Odmah si upleo siroticu ženu. Ona čini sve zlo i svi joj zamjeraju to.

Béralde. Nije, brate, okanimo se nje: to ti je žena koja tvojoj porodici snuje najveće dobro na svijetu, i koja ne zna za bilo kakvu sebičnost; koja spram tebe goji divnu ljubav, a spram tvoje djece sklonost i dobrotu, kakva se ni zamisliti ne može. To je sigurno. Nemojte govoriti, nego se vratimo k tvojoj kćeri. Šta ti misliš, brate, kad bi nju udao za liječničkoga sina?

Argan. Mislim, brate, da uzmem zeta kakav mi treba.

Béralde. Ovo, brate, nije prilika za tvoju kćer, njoj ima zgodnija prilika.

Argan. Jest, brate, ali ova je zgodnija za mene.

Béralde. No je li muž za kojega treba poći za nju ili za tebe, brate?

Argan. Treba biti, brate, i za nju i za mene; a ja hoću da u svoju porodicu uzimam ljude koje ja trebam.

Béralde. Radi toga razloga ti bi, kad bi ti mala kćerkica bila velika, udao nju za ljekarnika.

Argan. Zašto ne bih?

Béralde. Zar to može biti da ti dovijeka luduješ za svojim ljekarnicima i liječnicima, te hoćeš bolovati usprkos svijetu i prirodi!

Argan. Kako ti to misliš, brate?

Béralde. Mislim, brate, da ne znam čovjeka koji bi bio manje bolestan nego ti, i da ja ne bih želio zdravijega tijela nego što je tvoje. Da si ti zdrav i da ti je tijelo od dobre građe, tomu je velik dokaz što uza sve svoje nastojanje nisi još mogao postići da pokvariš svoju dobru ćud, i što nisi skapao od sviju tih lijekova što ti se propisuju.

Argan. Ta znaš li ti, brate, da to mene i uzdržava; i da gospodin Purgon veli da bih ja poginuo kad se on samo tri dana ne bi starao za mene?

Béralde. Ako ti ne pripaziš, toliko će se on starati za tebe da će te otpraviti na drugi svijet.

Argan. Hajde da malo raspravimo, brate. Ti dakle ne vjeruješ u medicinu?

Béralde. Ne vjerujem, brate, i ne razbiram da bi za čije dobro bilo potrebno vjerovati u nju.

Argan. Šta, ti ne smatraš istinitom stvar koju je utvrdio sav svijet i koju su štovali svi vijeci!

Béralde. Ne samo da ju ne smatram istinitom, nego ju držim, među nama, za jednu od najvećih ludosti što je ima među ludorijama; pa kad filozofski razmotrim stvari, ne znam smješnije sljeparije, ne znam ničega šaljivijega nego kad se čovjek petlja da izliječi drugoga.

Argan. Zašto ti ne bi, brate, da bi čovjek izliječio drugoga?

Béralde. Zato, brate, jer su pera u našoj mašini tajne u kojima ljudi ne razabiraju ništa, i jer nam je priroda unaprijed zavezala oči pregustom koprenom da bismo išta razaznali tamo.

Argan. Po tvom sudu ne znaju dakle liječnici ništa?

Béralde. Znaju, brate. Oni znaju većinu vrlo lijepih humanističkih nauka, znaju govoriti lijepu latinštinu, znaju grčka imena svim bolestima, znaju ih odrediti i dijeliti; ali liječiti ih, to ne znaju nikako.

Argan. Ali u toj stvari svakako moraš pristati da liječnici u tom znaju više nego drugi.

Béralde. Znaju, brate, ovo što sam ti rekao, a tim se ne liječi mnogo: i sva se odlika njihove umjetnosti sastoji u sjajnoj galimatiji, u osobitoj brbljariji koja ti daje riječi mjesto razloga, a obećanja mjesto djela.

Argan. Ta napokon, brate, ima ljudi koji su isto tako pametni i vješti kao i ti; a mi vidimo da se u bolesti svi utječu liječnicima.

Béralde. To dokazuje slabost ljudsku, a ne dokazuje istinu njihove umjetnosti.

Argan. No liječnici smatraju zacijelo svoju umjetnost istinitom, kad se i sami služe njom.

Béralde. To je zato jer među njima samima ima takvih koji su u općoj bludnji i koriste se njom, te drugih, koji se koriste njom ali nisu u bludnji. Tvoj gospodin Purgon, na primjer, nije prepreden; taj je čovjek naskroz liječnik, od glave do pete; on je čovjek koji u svoje regule vjeruje čvršće nego u sve matematske dokaze, te bi smatrao zločinstvom da ih ispituje; koji u medicini ne vidi ničega tamnoga, ničega sumnjivoga, ničega teškoga; i koji sa žestinom predrasude, s tvrdokornošću uzdanja, sa silovitošću zdrava razuma i razbora juri kroz klistire i puštanje krvi i ne mjeri nikoju stvar. Ne treba mu zamjeriti sve ono što će ti on možda učiniti; u najboljoj vjeri na svijetu on će tebe otpraviti; pa ako te ubije, učinit će ti samo ono što je učinio svojoj ženi i svojoj djeci, te što će, ako ustreba, učiniti i samomu sebi.¹⁴

Argan. Ti si, brate, njemu nazuban. Ali da se najzad svratimo na stvar. Šta činiti, dakle, kad se razboliš?

Béralde. Ništa, brate.

Argan. Ništa?

Béralde. Ništa. Treba samo mirovati. Priroda se i sama, kad joj pustimo, izbavlja polako iz nereda u koji je zapala. Naša uznemirenost, naša nestrpljivost kvari sve; i skoro svi ljudi umiru od svojih lijekova, a ne od svojih bolesti.

Argan. Ali to moraš priznati, brate, da nekim stvarima možemo pomoći tu prirodu.

---

¹⁴ Molière vjerojatno aludira na ondašnjeg doktora Guenauta, koji je navodno antimonijem (otrovni kemijski element, znak Sb), svojim omiljenim lijekom, ubio svoju ženu, kćer, nećaka i dva zeta.

Béralde. Bože moj, to su, brate, puke misli, kojima se mi volimo zavaravati; u svako su se doba šuljale između ljudi lijepe tlapnje, u koje mi vjerujemo jer nam laskaju i jer bi vrijedilo željeti da se obistine. Kad ti liječnik kaže da će pomoći, da će priteći, da će priskočiti prirodi, da će joj oteti ono što joj škodi i dati joj čega joj nedostaje, da će ju obnoviti i vratiti joj svu lakoću njenih funkcija; kad ti on kaže da će pročistiti krv, ublažiti utrobu i mozak, učiniti da splasne slezena, urediti prsa, popraviti jetra, okrijepiti srce, obnoviti i očuvati prirodnu toplinu, i da zna tajne kojima će produljivati život za mnoge godine, on ti baš pripovijeda roman o medicini. Ali kad se obratiš istini i iskustvu, ne nalaziš ništa od svega toga; s tim je kao i s lijepim snima, od kojih ti preostaje, kad se probudiš, jedino nemilota što si im vjerovao.

Argan. Sve dakle znanje ovoga svijeta u tvojoj je glavi, i ti bi da znaš više nego svi veliki liječnici našega stoljeća.

Béralde. Veliki tvoji liječnici dvije su vrste ljudi, u razgovorima i u djelima. Kad ih slušaš kako govore, najvještiji su ljudi na svijetu; kad ih gledaš kako rade, najveće neznalice od sviju ljudi.

Argan. Hu, ti si, kako vidim, velik učenjak; volio bih da je ovdje tkogod od te gospode, pa da utuče tvoje naklapanje i da ti začepi usta.

Béralde. Meni, brate, nije nastojanje da ja pobijam medicinu; neka svak vjeruje što ga volja, na svoju opasnost i sreću. Što ja velim samo je među nama; a ja bih želio da mi te je malo iščupati iz bludnje u kojoj si, pa da bih te, za zabavu tvoju, odveo da o toj stvari vidiš koju komediju Molièrovu.

Argan. Tvoj Molière sa svojim komedijama pravi je bezobraznik, i ja smatram vrlo nezapnim što se podruguje valjanim ljudima kao što su liječnici!

Béralde. Ne ruga se on liječnicima, nego smiješnosti medicine.

Argan. Baš mu i pristaje da se u to plete i da presuđuje medicinu! I jest pravi zvekan, pravi bezobraznik, kad se podruguje konzultacijama i receptima, udara na liječnički zbor i iznosi na svoju pozornicu časne ljude kao što su ta gospoda!

Béralde. Šta bi i iznosio nego različite staleže ljudske? Svaki se dan iznose na pozornicu kneževi i kraljevi koji su isto tako dobra roda kao i liječnici.

Argon. Vraških mu muka, da sam ja liječnik, osvetio bih mu se za bezobraštinu; a kad se razboli, pustio bih ga neka umre bez pomoći. Ma što on činio i govorio, ne bih mu propisao ni najmanje puštanje krvi, ni najmanji klistir, nego bih mu rekao: skapaj, skapaj, pa ćeš naučiti kako ćeš se opet rugati fakultetu.

Béralde. Eto si se sav rasrdio na njega.

Argan. Jesam. To je nerazuman čovjek, pa ako su liječnici pametni, učinit će što ja velim.

Béralde. On će biti još pametniji od tvojih liječnika, jer i neće zaškati od njih pomoć.

Argan. Tim gore njemu, ako se ne utekne lijecima.

Béralde. Ima on svojih razloga zašto neće lijekova; on tvrdi da su lijeci samo za jake i krepke ljude, u kojih ima izlišne snage da uz bolest trpe i lijekove; a on ima baš toliko snage da trpi jedino bolest.

Argan. Glupa li razloga! Ta nemoj, brate, da dulje govorimo o tom čovjeku, jer to mi uzbuđuje žuč i ti ćeš me navesti na moju bolest.

Béralde. Dobro, brate; a da promijenimo razgovor, reći ću ti: ako ti se malo opire kći, ne treba da se daješ na žestoke odluke, kako ćeš ju strpati u samostan; kad biraš zeta, ne

trebaš se slijepo povoditi za strašću što te zanosi; u toj stvari trebaš se malo prilagoditi sklonosti svoje kéeri, jer to je za sav život i do toga stoji sreća u braku.

Četvrti prizor

Fleurant (s klistirskom štrcaljkom u ruci), Argan, Béralde.

Argan. A, dopusti, brate!

Béralde. Šta je, šta bi ti?

Argan. Da uzmem taj klistirčić: za čas će biti.

Béralde. Ti zbijaš šalu. Zar ti ni jedan trenutak ne možeš biti bez klistira ili bez lijeka? Odogodi to i miruj malo!

Argan. Gospodine Fleurant, večeras ili sutra izjutra.

Fleurant (Béraldu.) U što se pletete vi, da se opirete medicinskim propisima i priječite gospodina da ne uzima moj klistir? Vrlo ste smiješni što se usuđujete na to!

Béralde. Okanite se, gospodine; vidi se dobro, niste navikli razgovarati s razboritim ljudima.

Fleurant. Ne valja se ovako podrugivati lijecima, pa da ja tratim vrijeme. Došao sam ova-
mo jedino po valjanoj odredbi, pa ću kazati gospodinu Purgonu kako su me spriječili da
nisam izvršio njegove naloge i uradio svoj posao. Vidjet ćete, vidjet ćete!

Peti prizor

Argan, Béralde.

Argan. Ti ćeš, brate, skriviti ovdje kakvu nesreću.

Béralde. Velike li nesreće, ne uzeti klistir što je odredio gospodin Purgon! Još jedanput, brate, zar zbilja nema ničega, što bi tebe izliječilo od liječničke bolesti, te hoćeš biti zakon-
pan u njihovim lijecima dokle god živiš?

Argan. Bože moj, ti govoriš, brate, kao čovjek, koji je zdrav! Ali da si ti na mojem mjestu, govorio bi drugačije. Lako je govoriti protiv medicine onomu tko je zdrav zdravcat.

Béralde. Pa kakva je u tebe bolest?

Argan. Ti mene razbješnjuješ. Volio bih da je tebi moja bolest, pa da vidim bi li toliko
brbljao. A, evo gospodina Purgona.

Šesti prizor

Purgon, Argan, Béralde, Toinette.

Purgon. Čuo sam baš napolju, na vratima, lijepu vijest, da ovdje ne mare za moje odredbe, te se odbija lijek koji sam ja propisao.

Argan. Gospodine, nisam...

Purgon. To je vrlo velika drskost, čudna buna bolesnikova protiv liječnika!

Toinette. To je grozovito.

Purgon. Klistir, koji sam s uživanjem sastavio ja sâm.

Argan. Nisam ja...

Purgon. Smišljen i stvoren po svim pravilima umjetnosti.

Toinette. Krivo on čini.

Purgon. I koji bi u utrobi stvorio divan učinak.

Argan. Moj brat...

Purgon. Odbili ga s prezirom!

Argan (*pokazuje Béralda.*) On je kriv...

Purgon. Zločinstvo uvrede fakulteta, koje se mora ljuto kazniti.

Toinette. Imate pravo.

Purgon. Izjavljujem vam, da prekidam s vama.

Argan. Moj je brat...

Purgon. Da više ne želim srodstvo s vama.

Toinette. Dobro ćete učiniti.

Purgon. Pa da prekinem svaku vezu s vama, evo darovnice, što sam ju načinio mojemu nećaku u korist njegove ženidbe. (*Kida darovnicu i bijesno baca komadičke.*)

Argan. Moj je brat učinio sve to zlo.

Purgon. Prezirati moj klistir!

Argan. Neka dođe; odmah ću ga uzeti.

Purgon. Ja bih vas za kratko vrijeme iskopao iz nevolje.

Toinette. On to ne zaslužuje.

Purgon. Htio sam vam iščistiti tijelo i sasvim mu isprazniti loše sokove...

Argan. Ah, brate moj!

Purgon. I htio sam samo tuce lijekova, da pročistim do dna.

Toinette. Nije on vrijedan vaše brige.

Purgon. Ali kad vi nećete da se izliječite od mojih ruku...

Argan. Ja nisam kriv.

Purgon. Kad ste se oteli pokornosti, koju dugujete svome liječniku...

Toinette. To vapije za osvetom.

Purgon. Kad ste se pobunili protiv lijekova, što sam vam propisao...

Argan. Ta nisam nipošto.

Purgon. Moram vam reći da vas prepuštam vašemu lošem tjelesnomu ustrojstvu, neurednosti vaše krvi, oštrini vaše žuči i taloženju vaših sokova.

Toinette. Vrlo ste dobro učinili.

Argan. Bože moj!

Purgon. I prije nego što proteku četiri dana, hoću da dospijete u neizlječivo stanje...

Argan. Jao, smilujte se!

Purgon. Da zapadnete u bradipepsiju...

Argan. Gospodine Purgon!

Purgon. Iz bradipepsije u dispepsiju...

Argan. Gospodine Purgon!

Purgon. Iz dispepsije u apepsiju...

Argan. Gospodine Purgon!

Purgon. Iz apepsije u lijenteriju...

Argan. Gospodine Purgon?

Purgon. Iz lijenterije u disenteriju...

Argan. Gospodine Purgon!

Purgon. Iz disenterije u vodenu bolest...

Argan. Gospodine Purgon!

Purgon. I iz vodene bolesti u gubitak života, kuda će vas dovesti vaša ludost.

Sedmi prizor

Argan, Béralde.

Argan. Jao, Bože moj, pogiboh. Ti si me, brate, upropastio.

Béralde. Šta, šta je?

Argan. Iznemogao sam. Osjećam već da se medicina osvećuje.

Béralde. Vjere mi, brate, ti si lud; a ja ne bih radi mnogih razloga htio da te vide šta ti činiš. Ispitaj malo sam sebe, molim te, snađi se i ne prepuštaj se toliko svojoj tlapnji.

Argan. Ti vidiš, brate, kakvim je neobičnim bolestima zaprijetio.

Béralde. Kakav si ti benast čovjek!

Argan. On veli da neće proteći četiri dana i ja ću biti neizlječiv.

Béralde. A šta je do toga što on veli? Zar je proročište progovorilo? Kad tebe slušam, čini se kao da je gospodinu Purgonu u rukama nit tvojih dana, pa ti ih on kao vrhovna vlast produljuje i skraćuje po miloj volji. Smisli da je osnova tvojemu životu u tebi samom, te srdžba gospodina Purgona isto tako malo može da na tebe navede smrt, kao što i njegovi lijeci ne mogu da ti dadu života. Evo ti, ako hoćeš, prilike da se oslobodiš liječnikâ; ili ako si rođen da ne možeš bez njih biti, lako ti je uzeti drugoga, s kojim bi ti, brate, bilo manje rizika.

Argan. Ah, brate, on zna sve moje ustrojstvo i kako se trebam vladati.

Béralde. Moram ti priznati da si čovjek pun predrasude i da čudnim očima gledaš prilike.

Osmi prizor

Argan, Béralde, Toinette.

Toinette (*Arganu.*) Gospodine, neki bi liječnik da govori s vama.

Argan. A kakav liječnik?

Toinette. Liječnik od liječništva.

Argan. Pitam te, tko je on?

Toinette. Ne poznajem ga, ali nalikuje na mene kao slika na priliku; pa kad ne bih bila sigurna da mi je mati bila poštena žena, rekla bih da je to neki bratac, kojega je ona rodila nakon smrti mojega oca.

Argan. Neka dođe!

Deveti prizor

Argan, Béralde.

Béralde. Tebi teče po volji. Jedan ti liječnik odlazi, drugi se javlja.

Argan. Vrlo se bojim da mi ti ne bi prouzrokovao kakvu nesreću.

Béralde. Opet! Ti sve jednako o tom.

Argan. Znaš, slegle su mi se na srce sve te bolesti, što ih nisam znao, te...

Deseti prizor

Argan, Béralde, Toinette prerusena u liječnika.

Toinette. Dopustite, gospodine, da vas pohodim i da vam ponudim svoju neznatnu službu za svako puštanje krvi i za sve klistire koje budete trebali.

Argan. Vrlo sam vam zahvalan, gospodine. (*Béraldu.*) Vjere mi, slika i prilika Toinettina.

Toinette. Molim vas, gospodine, da oprostite: zaboravio sam mojemu slugi izdati jedan nalog; odmah ću se vratiti.

Jedanaesti prizor

Argan, Béralde.

Argan. A, ne bi li ti rekao da je to zaista Toinette?

Béralde. Istina je, sličnost je nadasve velika, ali nije to prvi put da se takve stvari viđaju; historije su pune samih takvih prirodnih igrarija.

Argan. Mene je to iznenadilo i...

Dvanaesti prizor

Argan, Béralde, Toinette.

Toinette. Šta bi vi, gospodine?

Argan. Šta je?

Toinette. Niste li vi zvali?

Argan. Ja? Nisam.

Toinette. Valjda mi je zazujalo u ušima.

Argan. Ostani malo ovdje, da vidiš kako taj liječnik nalikuje na tebe.

Toinette. Hoću baš! Imam ja posla dolje, a njega sam se nagledala.

Trinaesti prizor

Argan, Béralde.

Argan. Da ih ne vidim oboje, mislio bih, da je samo jedan.

Béralde. Čitao sam čudnovatih stvari o takvim sličnostima; i mi smo za naših dana vidjeli takvih sličnosti, gdje se je sav svijet varao.

Argan. Ja bih se zavarao ovom sličnošću, pa bih se bio zakleo da je ista osoba.

Četrnaesti prizor

Argan, Béralde, Toinette prerusena u liječnika.

Toinette. Molim vas, gospodine, od sve duše, da oprostite.

Argan (*tiho Béraldu.*) To je čudno.

Toinette. Nemojte, molim vas, zamjeriti mojoj radoznalosti, da vidim ovako odlična bolesnika kao što ste vi; vaš glas, koji je pukao na sve strane, može da me ispriča što sam se uslobodio.

Argan. Gospodine, ja sam vaš sluga.

Toinette. Vidim, gospodine, da vi mene uporito gledate. Šta mislite, koliko je meni godina?

Argan. Mislim da bi vam moglo biti najviše dvadeset i šest ili dvadeset i sedam godina.

Toinette. Ah, ah, ah, ah! Meni je devedeset godina.

Argan. Devedeset!

Toinette. Jest, vi vidite kako djeluju tajne moje umjetnosti, da me održavaju ovako svježa i krepka.

Argan. Vjere mi, lijepa li mlada starca od devedeset godina!

Toinette. Ja sam putnik liječnik, te putujem iz grada u grad, iz pokrajine u pokrajinu, da tražim odličnih predmeta za moju vještinu, da nalazim bolesnika koji su vrijedni da se bavim njima, i koji su podobni da upotrebe velike i krasne tajne što sam ja našao u medicini. Ja ne marim da se bavim tim sitnim tričarijama običnih bolesti, tim malenkostima, reumatizmima i upalama, tim grozničicama, tim histerijama, tim migrenama. Ja želim znamenitih bolesti, valjanih neprestanih groznica, s bulažnjenjem, valjanih skrletnih groznica, valjanih kuga, valjanih razvijenih vodenih bolesti, s upalama prsiju; to se meni mili, tu ja slavim slavlje; i ja bih želio, gospodine, da biste vi imali sve bolesti što sam rekao, da vas ostave svi liječnici, da budete u očaju, u agoniji, pa da vam pokažem vrsnoću mojih lijekova i želju koju da vama poslužim.

Argan. Zahvalan sam vam, gospodine, za dobrotu koju mi iskazujete.

Toinette. Dajte mi bilo! No dakle, bij kako treba! A, naučit ću ja tebe, da budeš kakvo trebaš biti! Jada mu, to bilo hoće biti bezobrazno; vidim da me još ne poznajete. Tko je vaš liječnik?

Argan. Gospodin Purgon.

Toinette. Taj čovjek nije u mojem popisu zapisan među velikim liječnicima. Šta on veli, od čega bolujete vi?

Argan. On veli od jetara, a drugi vele od slezene.

Toinette. Svi su oni neznalice. Vi bolujete od pluća.

Argan. Od pluća?

Toinette. Jest. Šta osjećate?

Argan. Osjećam pokadšto glavobolju.

Toinette. Pravo je, pluća.

Argan. Gdjekad mi se čini, da mi se zastiru oči.

Toinette. Pluća.

Argan. Katkad me hvata muka.

Toinette. Pluća.

Argan. Osjećam gdjekad tromost po svim udovima.

Toinette. Pluća.

Argan. A katkad me spopadaju boli u trbuhu, kao da je kolika.

Toinette. Pluća. Imate li apetita kad jedete?

Argan. Imam, gospodine.

Toinette. Pluća. Vi volite pijuckati vina?

Argan. Volim, gospodine.

Toinette. Pluća. Nakon jela vas hvata malo san i volite spavati?

Argan. Volim, gospodine.

Toinette. Pluća, pluća, velim vam. Šta vam određuje vaš liječnik da jedete?

Argan. Određuje mi juhu.

Toinette. Neznalica!

Argan. Živad.

Toinette. Neznalica!

Argan. Teletinu.

Toinette. Neznalica!

Argan. Goveđe juhe!

Toinette. Neznalica!

Argan. Svježih jaja.

Toinette. Neznalica!

Argan. A navečer suhих šljiva, da se pročistim.

Toinette. Neznalica!

Argan. A nadasve da pijem vino jako pomiješano s vodom.

Toinette. Ignorantus, ignoranta, ignorantum.¹⁵ Vino trebate piti suho; a da vam zgusne krv, koja je prerijetka, trebate jesti dobre, debele govedine, dobre, debele svinjetine, dobroga holandskoga sira; kaše i riže, i kestenja i oblata,¹⁶ za smazivanje i sljepljivanje. Vaš liječnik je glupan. Poslat ću vam svojega čovjeka; a ja ću vam pokatkad dolaziti, dokle god budem u ovom gradu.

Argan. Bit ću vam veoma zahvalan.

Toinette. Kojega će vam vruga ova ruka?

Argan. Šta?

Toinette. Da sam na vašem mjestu, odmah bih si dao odrezati tu ruku.

Argan. A zašto?

Toinette. Zar ne vidite, da ona isisava svu hranu i ne daje ovoj strani da se koristi hranom?

Argan. Da; ali meni treba ruka.

Toinette. Tu vam je još desno oko, koje bih ja dao iskopati da sam na vašem mjestu.

Argan. Iskopati oko?

---

¹⁵ *Ignorantus, ignoranta, ignorantum* (lat.). – Toinette izovara riječ "neznalica" u muškom, ženskom i srednjem rodu.

¹⁶ U originalu *oublies*, kolač sličan vaflima odnosno oblatnama.

Toinette. Zar vi ne vidite da ono smeta drugomu oku i otima mu hranu? Vjerujte mi, dajte ga što prije iskopati: onda ćete jasnije vidjeti na lijevo oko.

Argan. To nije hitno.

Toinette. Zbogom. Žao mi je što tako brzo moram otići od vas; ali trebam biti na velikoj konzultaciji što se sastaje radi jednoga čovjeka koji je jučer umro.

Argan. Radi jednoga čovjeka koji je jučer umro?

Toinette. Jest. Da se razabere i vidi šta se je trebalo učiniti da on bude izliječen. Doviđenja.

Argan. Vi znate da bolesnici ne ispraćaju.

Petnaesti prizor

Argan, Béralde.

Béralde. Taj mi se liječnik zaista čini vrlo vješt.

Argan. Jest; ali je malo prenaĝao.

Béralde. Svi su veliki liječnici takvi.

Argan. Da odsiječem ruku i da iskopam oko, pa da drugomu bude bolje! Volim ja da mu ne bude tako dobro. Lijepa li posla, da oćoravim i obogaljim!

Šesnaesti prizor

Argan, Béralde, Toinette.

Toinette (*prićinja se da nekomu govori.*) Dobro, dobro, službenica sam vaša. Nije meni do smijeha.

Argan. Šta je?

Toinette. Vaš mi liječnik htio bogme opipati bilo.

Argan. Gledaj ti, a devedeset mu je godina!

Béralde. No, brate, kad se je evo tvoj gospodin Purgon pobrkao s tobom, ne bi li htio da ti govorim o jednoj prilici što ima za moju sinovicu?

Argan. Neću, brate: strpat ću je u samostan, jer se je protivila mojoj volji. Vidim dobro da tu ima neko ljubakanje, i otkrio sam neki tajni sastanak, samo oni ne znaju da sam ga otkrio.

Béralde. Kad bi dakle bilo neke male sklonosti, to bi, brate, bilo zloćinstvo? Zar te išta može uvrijediti, kad sve ide samo za pristojnom svrhom, za udajom?

Argan. Bilo, brate, kako mu drago, ona će biti redovnica; to je riješena stvar.

Béralde. Ti bi ugodio nekomu.

Argan. Ja te razumijem. Ti se svejednako svraćaš na to i nišaniš na moju ženu.

Béralde. I jest, brate; kad trebam otvoreno govoriti, ja mislim tvoju ženu. Isto onako kako ne mogu trpiti ludovanje za liječništvom, ne mogu trpiti ni tvoje ludovanje za njom, i ne mogu gledati kako ti naglavce srćeš u sve zamke što ti ih ona plete.

Toinette. Ah, gospodine, nemojte govoriti o gospođi; to je žena o kojoj se ne može ništa kazati žena bez lukavštine, koja ljubi gospodina, koja ga ljubi... To se i ne može izreći.

Argan. Zapitaj ju malo, kako ona mene miluje.

Toinette. To je istina.

Argan. Kako je zabrinuta radi moje bolesti.

Toinette. Zacijelo.

Argan. I kako se stara i muči za mene.

Toinette. To je sigurno. (*Béraldu.*) Hoćete li da ja vas uvjerim i da vam odmah pokažem kako gospođa ljubi gospodina? (*Arganu.*) Dopustite, gospodine, da mu pokažem kakva je neznanica, i da ga izbavim iz bludnje.

Argan. Kako to?

Toinette. Gospođa će se odmah vratiti. Ispružite se vi na tom naslonjaču i pričinite se mrtvim. Vidjet ćete kako će ju zaboljeti dok joj javim taj glas.

Argan. Pa hoću.

Toinette. Dobro; ali ne puštajte ju dugo u očaju, jer bi od očaja mogla umrijeti.

Argan. Samo ti mene pusti!

Toinette (*Béraldu.*) Vi se sakrijte u ovaj kut!

Sedamnaesti prizor

Argan, Toinette.

Argan. Nema li u tom kakve opasnosti, kad se pričinjam mrtvim?

Toinette. Nema, nema. Kakve bi opasnosti bilo u tom? Samo se ispružite tu! (*Tiho.*) Bit će slast kako ćemo vašega brata natjerati u nepriliku. Evo gospođe. Držite se dobro!

Osamnaesti prizor

Béline, Argan ispružen na naslonjaču; Toinette.

Toinette (*pričinja se kao da ne vidi Bélinu.*) Jao, Bože moj! Jao, nesreće! Neobične li nezgode!

Béline. Šta je, Toinette?

Toinette. Jao, gospođo!

Béline. Šta je?

Toinette. Umro vam muž.

Béline. Moj muž umro?

Toinette. Žalibože, jest! Siromah pokojnik preminuo!

Béline. Zaista?

Toinette. Zaista. Nitko još ne zna za tu nezgodu, ja sam ovdje bila sama samcata. Upravo je izdahnuo meni na rukama. Evo ga, sav se ispružio na tom naslonjaču.

Béline. Bogu bila hvala! Oslobodila sam se eto velika tereta. Kako si ti glupa, Toinette, što se žalostiš radi te smrti!

Toinette. Mislila sam, gospođo, da treba plakati.

Béline. Idi, idi, nije vrijedno. Šta se gubi, kad njega nema? I u što je on bio na zemlji? Čovjek nepriličan svemu svijetu, prljav, gadan, kojemu je bez prestanka klistir ili lijek u trbuhu, koji se vazda useka, kašlje, pljuje; bez duha, dosadan, zlovoljan, koji neprestano dodijava svijetu, a i po danu i po noći grdi sluškinje i sluge.

Toinette. Krasna li nadgrobna govora!

Béline. Ti mi, Toinette, moraš pomoći da izvršim što sam naumila; i vjeruj da ti je sigurna nagrada ako meni poslužiš. Kako na svu sreću još nitko nije obaviješten o toj zgodi, hajde da ga odnesemo u postelju njegovu, pa ćemo tu smrt zatajiti sve donde dok ja ne svršim svoj posao. Ima papira, ima novaca, i hoću da ih se domognem; i nije pravo da bih bez koristi provela uz njega najljepše svoje godine. Hodi, Toinette; uzmimo najprije ključeve!

Argan (*diže se naglo.*) Polagano!

Béline. Jao!

Argan. Da, gospođo ženo moja, ovako ti mene ljubiš!

Toinette. Jao, jao, pokojnik nije mrtav.

Argan (*Bélini, koja odlazi.*) Veselim se što vidim tvoje prijateljstvo i što sam čuo lijepi hvalospjev što si mi izrekla. Ta će me opomena opametiti za budućnost i spriječiti da štošta ne učinim.

Devetnaesti prizor

Béralde dolazi s mjesta gdje se je bio sakrio, Argan, Toinette.

Béralde. Vidiš dakle, brate.

Toinette. Vjere mi, nikad ne bih povjerovala ovo. Ali čujem vam kćer. Namjestite se opet kakvi ste bili, pa da vidimo kako će ona dočekati vašu smrt. Nije to loše ispitati; a kad ste već otpočeli, saznat ćete time kakvi su osjećaji vaše porodice za vas. (*Béralde se sakriva.*)

Dvadeseti prizor

Argan, Angélique, Toinette.

Toinette (*pričinja se kao da ne vidi Angélique.*) Oh, Bože, jao, nemile zgode! Nesretna dana!

Angélique. Šta ti je, Toinette? I zašto plačeš?

Toinette. Jao, tužan glas moram da vam javim.

Angélique. A šta je?

Toinette. Umro vam otac.

Angélique. Otac mi umro, Toinette?

Toinette. Jest. Evo ga vidite; upravo je umro od neke nesvjesticice što ga je snašla.

Angélique. O Bože! Takva nesreća! Takav ljut udarac! Jao, zar moram izgubiti oca, jedino što mi je preostalo na svijetu; a da očaj bude još veći, gubim ga u času kad se je srdio na mene! Šta će biti od mene nesretnice? I kako ću se utješiti iza ovako velika gubitka?

Dvadesetprvi prizor

Argan, Angélique, Cléante, Toinette.

Cléante. Ta šta je vama, krasotice Angélique? I kakvu nesreću oplakujete vi?

Angélique. Jao, ja oplakujem sve najmilije i najdragocjenije što sam u životu mogla izgubiti: oplakujem očevu smrt.

Cléante. O Bože! Nesreće li! Nenadana udarca! Ah, kad sam namolio vašega strica da mi vas zaprosi od oca, došao sam da mu se predstavim, te da mu smjernošću i molbama uznastojim skloniti srce da bi vas dao mojoj ljubavi.

Angélique. Ah, Cléante, nemojmo ni o čemu govoriti više! Okanimo se svijetu misli da ćemo se uzeti. Kad sam izgubila oca, neću više da ostanem na svijetu, pa ga se odričem zauvijek. Jest, oče, kad sam se nedavno opirala vašoj volji, hoću da poslušam barem jednu nakanu vašu i da okajem onu tugu što sam vam skrivila, (*Baca se na koljena pred njega.*) Dopustite, oče, da vam ovdje zadam riječ i da vas poljubim za dokaz mojega bolnoga čuvstva.

Argan (*ljubi Angélique.*) Ah, kćeri moja!

Angélique. Ah!

Argan. Hodi! Ne boj se, nisam ja umro. Ta ti si rođena krv moja, istinska moja kći; i ja sam blažen što sam vidio tvoju dobru prirodu.

Dvadesetidrugí prizor

Argan, Beralde, Angélique, Cléante, Toinette.

Angélique. Ah, to je ugodno iznenađenje! Oče, kad po neobičnoj sreći Bog vraća vas mojoj ljubavi, dopustite mi da vam tu padnem pred noge i da vas zamolim nešto. Ako niste skloni onomu što moje srce voli, ako mi odbijate da mi Cléante bude muž, zaklinjem vas, nemojte me barem siliti da pođem za drugoga. To je sva milost za koju vas molim.

Cléante (*pada na koljena pred Argana.*) Ta neka vas, gospodine, ganu molbe njene i moje; i ne budite protivni uzajamnoj gorljivosti ovako krasne ljubavi.

Beralde. Možeš li se, brate, protiviti tomu?

Toinette. Gospodine, zar da budete beščuvstveni spram tolike ljubavi?

Argan. Nek on bude liječnik, pa pristajem da se uzmu. (*Cléantu.*) Jest, budite liječnik, i ja vam dajem kćer.

Cléante. Drage volje, gospodine. Ako je jedino do toga pa da vam budem zet, postat ću ja liječnik, i čak ljekarnik, ako želite. To nije teško, a ja bih i mnogo drugo učinio da steknem krasoticu Angélique.

Beralde. Ali meni, brate, pada na pamet jedna misao. Budi liječnik i ti sam! Bit će ti još veća udobnost, kad u sebi budeš imao sve što ti treba.

Toinette. To je istina. To je pravo sredstvo da se vi brzo izliječite; ni jedna bolest nije tako drzovita da bi smjela napasti na samoga liječnika.

Argan. Čini mi se, brate, da ti sa mnom zbijaš šalu. Zar sam ja u onim godinama da bih učio?

Beralde. Čemu bi učio! Ti si dovoljno učen; a među njima ih ima dosta koji nisu vještiji od tebe.

Argan. Ali trebam znati dobro govoriti latinski, poznavati bolesti i lijekove što treba da se priređuju za njih.

Beralde. Čim dobiješ haljinu i kapu liječničku, znat ćeš sve to; i nakon toga ćeš biti vještiji nego što i želiš.

Argan. Šta, zar kad imaš tu haljinu, onda znaš raspravljati o bolestima?

Beralde. Da. Čim govoriš u toj haljini i s tom kapom, sva galimatija postaje učena i svaka glupost postaje pamet.

Toinette. Eto, gospodine, da u vas nije ništa drugo do vaše brade, i to je već mnogo; a brada je više nego polovica liječnikova.

Cléante. Bilo šta bilo, ja sam pripravan na sve.

Beralde (*Arganu.*) Hoćeš li da se odmah učini?

Argan. Kako, odmah?

Beralde. Jest, i u tvojoj kući.

Argan. U mojoj kući?

Beralde. Jest. Ja znam jedan fakultet mojih prijatelja, koji će odmah doći i u tvojoj dvorani izvršiti ceremoniju. To te neće stajati ništa.

Argan. Ali šta da ja govorim, šta da odgovaram?

Béralde. Naučit će te u dvije-tri riječi i napisat će ti se što trebaš kazati. Otiđi i obuci doličnu odjeću. Ja ću poslati po njih.

Argan. Hajde, da vidimo to!

Dvadesetitreći prizor

Béralde, Angélique, Cléante, Toinette.

Cléante. Šta vi to mislite? I šta kanite učiniti s tim fakultetom vaših prijatelja?

Toinette. Kakav vam je dakle naum?

Béralde. Da se malo zabavimo večeras. Glumci su sastavili malu međuigru o liječničkoj promociji, s igrama i s muzikom; ja bih da se time zajedno zabavimo, a moj brat da odigra prvu ulogu.

Angélique. Ali meni se čini, striče, da vi nešto preveliku šalu zbijate s mojim ocem.

Béralde. Ta nije to, sinovice, toliko šala, koliko je prilagođivanje uz njegove tlapnje. Sve je to samo među nama. I svatko od nas može u tom uzeti ulogu, pa da i mi jedni drugima odigramo komediju. Poklade ovlašćuju na to. Hajde, da brže pripravimo sve.

Cléante (*Angéliqui.*) Pristajete li na to?

Angélique. Pristajem, kad nas vodi stric.

Međuigra

Lakrdijaška ceremonija s čovjekom kojega proglašuju za liječnika, s recitiranjem, pjevanjem i igranjem. Dolazi nekoliko tapetara udesiti dvoranu i ujedno namjestiti klupe. Onda sav zbor, osmorica s klistirskim štrcaljkama, šest ljekarnika, dvadeset i dva doktora i onaj što će biti primljen za liječnika, osam kirurga igrača i dva pjevača, ulaze i sjedaju, svaki po svojem rangu.

Prvi nastup baleta

Praeses.

Savantissimi doctores,¹⁷
Medicinae professores,
Qui hic assemblati estis:
Et vos altri messiores,

---

¹⁷ Ovaj dio je mješavina iskvarenog latinskog i francuskoga, i posve je neprevediv, pa ga donosimo i u izvorniku i u prijevodu na suvremeni hrvatski.

Sententiarum Facultatis
Fideles executores,
Chirurgiani et apothicari,
Atque tota compania aussi,
Salus, honor et argentum
Atque bonum appetitum.

Non possum, docti confreri.
En moi satis admirari,
Qualis bona inventio
Est medici professio;
Quam bella chosa et bene trovata,
Medicina illa benedicta,
Quae, suo nomine solo,
Surprenant miraculo,
Depuis si longo tempore,
Facit a gogo vivere
Tant de gens omni genere.

Per totam terram videmus
Grandam vogam ubi sumus;
Et quod grandes et petiti
Sunt de nobis infatuti.
Totus mundus, currens ad nostros remedios.
Nos regardat sicut deos;
Et nostris ordonanciis
Pricipes et reges soumissos videtis.

Doncque il est nostrae sapientiae,
Boni sensus atque prudentiae,
De fortement travailler
A nos bene conservare
In tali credito, voga et honore;
Et prendere gardam à non recevoir,
In nostro docto corpore,
Quam personas capaces
Et totas dignas remplir
Has placas honorabiles.

C'est pour cela que nunc convocati estis
Et credo quod trovabitis
Dignam materiam medici
In savanti homine que voici;
Lequel, in chosis omnibus,
Dono ad interrogandum
Et à fond examinandum
Vostres capacitatibus.

Primus doctor.

Si mihi licentiam dai dominus praeses,
Et tanti docti doctores,
Et assistantes illustres,
Très-savanti bacheliero,
Quem estimo et honoro,
Domandabo causam et rationem quare
Opium facit dormire.

Bachelierus.

Mihi a docto doctore
Domandatur causam et rationem quare
Opium facit dormire.
A quoi respondeo quia est in eo
Virtus dormitiva, cujus est natura
Sensus assoupire.

Chorus.

Bene, bene, bene respondere.
Dignus, dignus est intrare
In nostro docio corpore.
Bene, bene respondere.

Secundus doctor.

Cum permissione domini praesidis,
Doctissimae Facultatis,
Et totius his nostris actis
Companiae assistantis,
Domandabo tibi, docte bacheliere,
Quae sunt remedia quae, in maladia,
Dite hydropisia, convenit facere.

Bachelierus.

Clysterium donare, postea seignare,
Ensuita purgare.

Chorus.

Bene, bene, bene, bene respondere.
Dignus, dignus est intrare
In nostro docto corpore.

Tertius doctor.

Si bonum semblatur domino praesidi,
Doctissimae Facultati,
Et companiae praesenti,
Domandabo tibi, docte bacheliere,
Quae remedia hecticis,
Pulmonicis atque asmaticis
Trovas à propos facere.

Bachelierus.

Clysterium donare, postea seignare,
Ensuita purgare.

Chorus.

Bene, bene, bene, bene respondere.
Dignus, dignus est intrare
In nostro docto corpore.

Quartus doctor.

Super illas maladias
Docius bachelierus dixit maravillas;
Mais, si non ennuyo dominum praesidem.
Doctissimam Facultatem,
Et totam honorabilem
Companiam ecoutantem,
Faciám illi unam guestionem.
Dès hiero maladus unus
Tombavit in meas manus;
Habet grandam fievram cum redoublamentis,
Grandam dolorem capitis,
Et grandum malum au côté,
Cum granda difficultate
Et pena à respirare.
Veillas mihi dire,
Docte bacheliere,
Quid illi facere.

Bachelierus.

Clysterium donare, postea seignare,
Ensuita purgare,

Quintus doctor.

Mais, si maladia opiniatira
Non vult se garire,
Quid illi facere?

Bachelierus.

Clysterium donare, postea seignare,
Ensuita purgare.
Reseignare, repurgare et reclysterisare.

Chorus.

Bene, bene, bene, bene respondere.
Dignus, dignus est intrare
In nostro docto corpore.

Praeses.

Juras gardare statuta
Per Facultatem praescripta,
Cum sensu et jugeamento?

Bachelierus.

Juro.

Praeses.

Essere in omnibus consultationibus
Ancieni aviso, aut bono,
Aut mauvaiso?

Bachelierus.

Juro.

Praeses.

De non jamais te servire
De remedüs aucunis,
Quam de ceux seulement doctae Facultatis.
Maladus dût-il crevare
Et mori de suo malo?

Bachelierus.

Juro.

Praeses.

Ego, cum isto boneto venerabili et docto,
Dono tibi et concedo
Virtutem et puissanciam
Medicandi, perçandi,
Taillandi, coupandi,
Et occidendi impune per totam terram.

Drugi nastup baleta

Svi kirurzi i ljekarnici dolaze i zajedno mu se klanjaju.

Bachelierus.

Grandes doctores doctrinae,
De la rhubarbe et du séné,
Ce serait sans douta à moi chosa folla,
Inepta et ridicula,
Si j' allaibam m' engageare
Vobis louangeas donare,
Et entreprenaibam adjoutare
Des lumieras au soleilo,
Et des etoilas au cielo,
Des ondas à l' oceano,
Et des rosas au printano.
Agregate qu' avec uno moto
Pro toto remercimento
Rendam gratiam corpori tam docto.
Vobis, vobis debeo
Bien plus qu' à naturae et qu' à patri meo.
Natura et pater meus
Hominem me habent factum;
Mais vos me, ce qui est bien plus,
Avetis factum medicum!
Honor, favor et gratia,
Qui, in hoc corde que voilà,
Impriment ressentimenta
Qui dureront in secula.

Chorus.

Vivat, vivat, vivat, vivat, cent fois vivat
Novus doctor, qui tam bene parlat;
Mille, mille annis, et manget et bibat,
Et seignet et tuat!

Treći nastup baleta

Svi kirurzi i ljekarnici igraju uz svoje instrumente i glasove, uz pljeskanje rukama i lupanje ljekarničkih mužara.

Chirurgus.

Puisse-i-il voir doctas, suas ordonnancias,
Omnium chirurgorum et apothicorum
Remplire boutiquas!

Chorus.

Vivat, vivat, vivat, vivat, cent fois vivat
Novus doctor, qui tam bene parlat!
Mille, mille annis, et manget et bibat,
Et seignet et tuat!

Chirurgus.

Puissent toti anni lui essere boni
Et favorabiles, et n' habere jamais
Quam pestas, verolas, fievras, pleuresias,
Fluxus de sang et dysenterias!

Chorus.

Vivat, vivat, vivat, vivat, cent fois vivat
Novus doctor, qui tam bene parlat!
Mille, mille annis, et manget et bibat,
Et seignet et tuat!

Četvrti nastup baleta

Liječnici, kirurzi i ljekarnici odlaze svi po svojem rangu, svečano, kako su i ušli.

[Hrvatski prijevod završnog baleta]

Prvi nastup baleta

Predsjednik.

Preučeni doktori.
Profesori medicine.
Koji ste ovdje sakupljeni:
I vi, druga gospodo,
Fakultetskih odluka
Vjerni izvršiooci,
Kirurzi i apotekari,
I sva družbo također.
Pozdrav, čast i novac
I dobar apetit.

Ne mogu, učena subraćo,
U sebi dosta da se nadivim,
Kako je dobar pronalazak
Liječničko zanimanje;
Kako je lijepa stvar i dobro pronađena
Blagoslovena ona medicina,
Koja svojim samim imenom,
Divnim čudom,
Od davnih vremena,
Stvara lagodan život
Tolikim ljudima svake vrste.

Po svoj zemlji vidimo,
Na kakvom smo velikom glasu,
I da su veliki i mali
Zaluđeni od nas;
Sav svijet, trčeći k našim lijecima.
Gleda nas kao bogove,
A našim naredbama
Vidite da se pokoravaju knezovi i kraljevi.

Do naše je dakle mudrosti,
Zdravoga razuma i razbora,
Da jako radimo
I da se dobro očuvamo

U takvom ugledu, glasu i časti,
I da pazimo te primamo
U našu učenu družbu
Samo sposobne osobe

I sasvim dostojne da popunjuju
Ova časna mjesta.
Zato ste sada sazvani
I mislim da ćete naći
Dostojnu materiju liječničku
U učenom čovjeku evo ovom,
Kojega u svim stvarima
Predajem na ispitivanje
I temeljito ispitivanje
Vašim kapacitetima.

Prvi doktor.

Ako mi dopusti gospodin predsjednik,
I toliki učeni doktori,
I odlični nazočnici,
Vrlo učenoga bakalaureja.
Kojega cijenim i štujem,
Zapitat ću za uzrok i razlog, zašto
Opij uspavljuje.

Bakalaurej.

Mene učeni doktor
Pita za uzrok i razlog, zašto
Opij uspavljuje.
Na što ja odgovaram: jer je u njemu
Uspavljiva snaga, kojoj je priroda,
Da uspavljuje čuti.

Zbor.

Dobro. dobro, dobro odgovara.
Dostojan. dostojan je da uđe
U našu učenu družbu.
Dobro, dobro odgovara.

Drugi doktor.

S dopuštenjem gospodina predsjednika.
Najučenijega fakulteta
I cijele što ovim našim radovima
Prisustvuje družbe,
Zapitat ću te. učeni bakalaureju,

Koji su lijeci, što ih u bolesti,
Nazvanoj vodena bolest, treba davati

Bakalaurej.

Klistir dati, zatim krv pustiti,
Onda pročistiti.

Zbor.

Dobro, dobro, itd.

Treći doktor.

Ako se dobrim čini gospodinu predsjedniku,
Najučenijemu fakultetu
I nazočnomu društvu.
Zapitat ću te, učeni bakalaureju.
Koje lijekove sušičavima.
Plućobolnima i astmaticima
Smatraš da valja davati.

Bakalaurej.

Klistir itd,

Zbor.

Dobro. dobro, itd.

Četvrti doktor.

O onim bolestima
Učeni je doktor izrekao čudesa;
Ali ako ne dosađujem gospodinu predsjedniku,
Vrlo učenomu fakultetu
I svemu časnomu
Društvu što sluša,
Zadat ću mu jedno pitanje.
Od jučerašnjega dana bolesnik jedan
Dopao u moje ruke;
Ima veliku groznicu s ponavljanjem.
Veliku bol u glavi
I veliku boljeticu u boku.
S velikom teškoćom
I mukom u dihanju.
Izvoli mi reći,
Učeni bakalaureju.
Šta bi mu učinio.

Bakalaurej.

Klistir itd.

Peti doktor.

Ali ako uporna bolest
Neće da se izliječi,
Šta bi mu učinio?

Bakalaurej.

Klistir dati, zatim krv pustiti,
Onda pročistiti,
Opet krv pustiti, opet pročistiti i opet klistirati.

Zbor.

Dobro, dobro, itd.

Predsjednik.

Prisežeš li, da ćeš obdržavati statute,
Propisane od fakulteta.
S razumom i razborom?

Bakalaurej.

Prisežem.

Predsjednik.

Da ćeš u svim konzultacijama biti
Starinskoga mišljenja, bilo dobroga,
Bilo zloga?

Bakalaurej.

Prisežem.

Predsjednik.

Da se nikad nećeš služiti
Nikakvim lijecima
Nego jedino učenoga fakulteta.
Makar bolesnik skapao
I umro od svoje bolesti?

Bakalaurej.

Prisežem.

Predsjednik.

Ja, s ovom kapom časnom i učenom,
Dajem tebi i dopuštam
Moć i vlast
Liječenja, pročišćavanja.
Puštanja krvi, probadanja,
Rezanja, sječenja
I ubijanja bez kazne po svoj zemlji.

Drugi nastup baleta

Svi kirurzi i ljekarnici dolaze i zajedno mu se klanjaju.

Bakalaurej.

Veliki doktori nauke,
Rabarbare i sene,
Bila bi mi bez sumnje glupa stvar,
Nespretna i smiješna,
Kad bih se laćao
Da vam hvalu kazujem
I kad bih uzimao da domećem
Zrake suncu,
I zvijezde nebesima,
Valove oceanu
I ruže proljeću.
Dopustite, da jednom riječju
Za svu zahvalu
Iskažem hvalu tako učenoj družbi.
Vama, vama dugujem
Mnogo više nego prirodi i nego ocu mojemu.
Priroda i otac moj
Učinili su me čovjekom;
Ali vi ste mene, što je mnogo više,
Učinili liječnikom!
Čast, sklonost i hvala,
U ovom evo srcu
Iskazuju osjećaje,
Koji će trajati na vijeke.

Zbor.

Živio, živio, živio, živio, sto puta živio
Novi doktor, koji tako dobro govori!
Tisuću. tisuću godina i jeo i pio
I krv puštao i ubijao!

Treći nastup baleta

Svi kirurzi i ljekarnici igraju uz svoje instrumente i glasove, uz pljeskanje rukama i lupanje ljekarničkih mužara.

Kirurg.

Da vidiš kako učene njegove odredbe
Svim kirurzima i apotekarima
Pune butike!

Zbor.

Živio, živio, itd.

Kirurg.

Sve mu godine bile dobre
I povoljne i imale
Same kuge, kozice. groznice. upale porebrica,
Krvotoke i srdobolje!

Zbor.

Živio, živio. itd.

Četvrti nastup baleta

Liječnici, kirurzi i ljekarnici odlaze svi po svojem rangu, svečano, kako su i ušli.

Rječnik

alkov – nadsvođeni prostor; udubina za krevet u sobi

a-pepsija (grč.) – loša probava, neprobavljanje hrane

bakalaurej (lat.) – u Francuskoj onaj koji je dobio najnižu akademsku čast

bene (lat.) – dobro

bezoar (franc.) – kugla od čvrsto isprepletenih dlaka i vlakana koja se stvori u želucu preživaača

bradipepsija (grč.) – loša probava, loše lućenje pepsina, fermenta u želucu koji razgrađuje bjelančevine

denier (franc.) – sitni novčić, 12 deniera daju jedan sou

dico (lat.) – kažem

dispepsija (grč.) – nemogućnost probave, zbog nedostatka pepsina, fermenta u želucu koji razgrađuje bjelančevine

galimatija (franc.) – zbrka riječi, nerazumljivi govor, besmislica; riječ dolazi zbog pogreške u jednom starom francuskom pravnom spisu, u kojemu je umjesto *gallus Mathiae* (Matijin pijetao) stajalo *galli Mathias* (pijetlov Matija)

jetrenjarka – vrsta mahovina

kasija (lat.) – ljekovita biljka, od koje se dobiva senino lišće (v. *sena*)

katolikon (grč.) – lijek koji liječi sve bolesti (u predznanstvenoj medicini); kod različitih je liječnika imao različiti sastav

kolika (grč.) – grč u crijevima

lijenterija (grč.) – jak proljev, griža

mogranj (tal.) – vrsta šipka, nar

nego (lat.) – poričem, negiram

optime (lat.) – izvrsno

pylorus (grč.) – donji otvor želuca

rabarbara (grč.) – ljekovita biljka, koristila se kao sredstvo za poboljšavanje apetita

sena – ljekovita bilja istočnog porijekla, koristila se kao sredstvo za čišćenje crijeva

sou (franc.) – sitni francuski novac; dvanaest deniera daju jedan sou, a dvadeset soua jedan franak

surutka – tekućina koja se dobiva iz mlijeka prilikom pravljenja sira